

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΓ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1994

ΑΡΙΘ. 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. **Θεοδώρου**, Μνήμη του αγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου του Στρατηλάτου. — Μητροπ. Έδέσσης και Πέλλης **Χρυσοστόμου**, Ὁ μέγιστος ἐχθρός. — Ἰω. **Φουντούλη**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικές... ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Εὐθ. **Ἐλευθεριάδη**, Ἡ γλυκύτης τῆς ἐν Χριστῷ πνευματικῆς ζωῆς. — Ἀρχιμ. Ρωμ. **Κανιτάκη**, Οἱ τῆς σοφίας μελίσρουτοι. — Πρωτοπρ. Βασ. Μπαραμπούτης (†). — Antoine **Vergote**, Ἡ ψυχολογία τῆς ἀπιστίας. — Ἀρχιμ. Μακ. **Φιλοθέου**, Ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ἡ σχέση του μετὰ τὴν θύραθεν Παιδεία. — Νικ. Κ. **Δρατσέλλα**, Ἡ ἸΒ' Κατήχησις τοῦ αγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. — Τοῦ ἰδίου, Στὴν ἐπιστροφή ἐνός νέου ἀπὸ τὸ ἅγιον Ὄρος. — **Ἐπίκαιρα**. — Ευαγγέλου Π. **Λέκκου**, Τί πρέπει νὰ γνωρίζετε γιὰ τὰ συνταξιοδοτικὰ σας θέματα.

**Τί νὰ γνωρίζετε
γιὰ τὰ συνταξιοδοτικὰ
(σελίδες 47 - 48)**

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
115 21 Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέ-
φωνο 72.10.734 • Προϊστάμενος
Τυπογραφείου: Σωκράτης Μαυ-
ρογιάντας, Ἡλείου 132 —
Πέραμα.

Μνήμη τοῦ αγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου

Τὴν 8η Φεβρουαρίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ αγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου. Ὁ ἐορτασμός στηρίζεται στὴν παράδοσι, ποὺ ἀναπτύχθηκε ἤδη πρὶν ἀπὸ τὸν θ' αἰῶνα στὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Εὐχαιτών (πλησίον τῆς Ἀμασείας τοῦ Πόντου). Τὰ Εὐχαιτὰ ἀπὸ τὸ 972 ὀνομάζονται Θεοδορουπόλις (σήμερα Ankhlat). Τὸ πλῆθος τῶν χριστιανικῶν ναῶν, ποὺ εἶναι ἀφιερωμένοι στὸν ἅγιο μεγαλομάρτυρα, ἀποδεικνύει ὅτι σ' ὅλο τὸν χριστιανικὸ κόσμο διαδόθηκε εὐρύτατα ἡ παράδοσις αὐτῆ, ποὺ στηρίζεται σὲ μαρτυρολόγιο, ἀποδιδόμενο στὸν παρόντα κατὰ τὴ θανάτωσί του αὐτόπτη ταχυγράφο Αὔγαρο. Τὸ μαρτυρολόγιο τοῦτο, τὸ περιεχόμενο τοῦ ὁποῦ διασωζεται σὲ πολλὰ μεταγενέστερα ἀγιολογικὰ ἐγκώμια, δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν συνεργάτη τῶν Βολλανδιστῶν διαπρεπῆ ἱεσοῦτη ἀγιολόγο Hippolyte Delehaye στὸ ἔργο του *Les légendes grecques des saints militaires* (Paris 1900, σσ. 150 ἐξ.).

Συμφώνως πρὸς τὸ μαρτυρολόγιο αὐτὸ ὁ ἅγιος Θεόδωρος, ποὺ ἦταν κάτοικος τῆς Ἡρακλείας (στὸν Εὐξείνιο Πόντο), κατεῖχε ἀνωτάτη στρατιωτικὴ θέσι καὶ διακρινόταν γιὰ τὴ φλογερὴ χριστιανικὴ του πίστι. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἀνατολῆς Λικίνιος (στὶς ἀρχές τοῦ δ' αἰῶνος), ποὺ τὸν ἐκτιμοῦσε πολὺ, ὅταν ἐπισκεφθῆκε τὴν Ἡράκλεια, κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες γιὰ νὰ πείσῃ τὸν Θεόδωρο νὰ ἀρνηθῆ τὴ χριστιανικὴ πίστι καὶ τοῦ προσέφερε ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ εἶδωλα, γιὰ νὰ προσφέρῃ θυσίες σ' αὐτὰ πρῶτον στὸ σπῆτι του καὶ ἔπειτα σὲ δημόσιο χῶρο. Ὁ ἅγιος Θεόδωρος τὰ πῆρε σπῆτι του, τὰ συνέτριψε, τὰ ἔκαμε μικρὰ κομμάτια καὶ τὰ μοίρασε στοὺς πτωχοὺς. Ὅταν ὁ Λικίνιος ἔμαθε, πὼς κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ἤθελε νὰ πωλήσῃ στὸ ἐμπόριο τὸ κεφάλι τῆς Ἀφροδίτης, ἡ ὁποία ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ χρυσὰ εἶδωλα, ποὺ ὁ Λικίνιος εἶχε προσφέρει στὸν στρατηλάτη, ἐξοργίσθηκε ἐναντίον του καὶ τὸν θανάτωσε μετὰ ἀποκεφαλισμὸ (περὶ τὸ 300 μ.Χ.), ἀφοῦ προηγουμένως τοῦ ἔκαμε φρικτὰ βασανιστήρια (μετὰ ξυλοδαρμούς, τρυπήματα στὸ σῶμα, σταύρωσι καὶ πολλὰ ἄλλα). Τὸ λείψανο τοῦ αγίου μεταφέρθηκε ἐξ Ἡρακλείας στὰ Εὐχαιτὰ, ὅπου πάνω στὸν τάφο του ἀναγέρθηκε λαμπρὸς προσκυνηματικὸς ναός. (Περισσότερα βλ. G. van Hooff, *Acta Graeca Sancti Theodori: Analecta Bollandiana* 2, Βρυξέλλαι 1883, σσ. 359-367).

Πολλοὶ ἐπιστήμονες ταυτίζουν τὸν ἅγιο Θεόδωρο τὸν στρατηλάτη μετὰ τὸν ἅγιο Θεόδωρο τὸν Τήρωνα. Θὰ ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ στὸ ἐπόμενο τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου», ἐφ' ὅσον ἐπίκειται ὁ ἐορτασμός τῆς μνήμης τοῦ δευτέρου (τὴν 17η Φεβρουαρίου καὶ τὸ Α' Σάββατον τῶν Νηστειῶν).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΕΧΘΡΟΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

✓ Κανένα ἔργο, καμιά εὐθύνη, καμιά ἀποστολή δὲν ἀνατίθεται μὲ τόσο μεγαλοπρέπεια καὶ τελετουργικὴ λαμπρότητα, ὅσο ἡ Ἱερωσύνη, ἡ χειροτονία τοῦ Κληρικοῦ, κάθε βαθμοῦ. Συγκίνηση καὶ δάκρυα, δέος καὶ κατάνυξη διακατέχουν ὅλους τοὺς παρισταμένους, κληρικούς καὶ λαϊκοὺς, μικροὺς καὶ μεγάλους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἐν μέσῳ μιᾶς τέτοιας ἀτμοσφαιρᾶς, ψυχολογικῆς καὶ τελετουργικῆς, παραδίδεται ἡ Ἱερωσύνη, παραδίδεται ἡ Παρακαταθήκη, τὴν ὁποία θὰ διαφυλάξει ὁ χειροτονούμενος Ἱερεὺς ἢ Ἀρχιερεὺς, μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰῶνων, ὅποτε θὰ τὴν ζητήσει πάλι ὁ Κύριος, ἀλώβητη, ἀκέραια καὶ καθαρὴ, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως... Ἡ φωνὴ τοῦ Ἐπισκόπου πρὸς τὸν χειροτονούμενο εἶναι ἀγγελικὴ, βροντώδης καὶ ἐπιβλητικὴ, εἰς ἐπήκοον ὅλου τοῦ ἐκκλησιασματος: *«Λάβε τὴν παρακαταθήκη ταύτην καὶ φύλαξον αὐτὴν ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε παρ' αὐτοῦ μέλλεις ἀπαιτεῖσθαι αὐτήν».*

✓ Ἡ Ἱερωσύνη εἶναι τὸ πιὸ ὑψηλὸ καὶ εὐαίσθητο λειτουργημα, γι' αὐτὸ καὶ ἔχει πολλοὺς ἐχθρούς. Ὁ χειρότερος ὅμως ἐχθρὸς τῆς εἶναι ὁ κόρος. Κόρος καὶ κορεσμὸς εἶναι ἡ μεγίστη δυνατὴ πλήρωση μιᾶς καταστάσεως, τὸ ἀδιαχώρητο σὲ κάθε ἔργο καὶ προσπάθεια, ἡ ὑπερπλήρωση καὶ ὁ χορτασμὸς μιᾶς καταστάσεως. Μετὰ ἀκολουθεῖ κατὰ τρόπο σχεδὸν νομοτελειώδης, ἡ ἀδιαφορία, ἡ πλήξη καὶ ἡ ἀνία, ἡ ἀναζήτηση ἄλλων ἐμπειριῶν καὶ ἄλλων δραστηριοτήτων, οἱ ὁποῖες φθάνουν καὶ σὲ ἀρνητικὰ καὶ ἀκραιεῖς καταστάσεις. Σ' αὐτὸν τὸν ἀδυσώπητο νόμο ὑπόκειται καὶ ἡ Ἱερωσύνη. Εἴτε καθ' ὁδόν, εἴτε ἀπὸ διάφορες καταστάσεις εἶναι δυνατὸν ἡ Ἱερωσύνη νὰ γεράσει προώρως καὶ νὰ πέσει σὲ ἀδράνεια καὶ μαρασμό. Ἡ φλόγα τῆς πίστεως μπορεῖ νὰ σβῆσει καὶ ἡ φωτιὰ νὰ μεταβληθεῖ σὲ στάκτη. Τὸ τάλαντο μπορεῖ νὰ χωθεῖ βαθεῖα στὸ χῶμα... Πόσοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἔγγαμοι ἢ ἄγαμοι, παντὸς βαθμοῦ καὶ ἀξιώματος ξεκίνησαν μὲ ἰδανικὰ καὶ ὀράματα, μὲ πίστη καὶ βιώματα, ἐξέπεσαν κατὰ τὴν πορεία τους ἀπὸ ἐξάντληση τῶν καυσίμων, ἀπὸ ἀμέλεια ἢ ἀδιαφορία πρὸς τὸν ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ τους ἀνεφοδιασμό!...

✓ Ὁ ἄλλοτε φλογερὸ ἱεροκῆρυκας δὲν κηρύττει πλέον, διότι τὰ ἔχει διδάξει ὅλα... Ὁ ἄλλοτε εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος χριστιανὸς ἔπαυσε νὰ πιστεύει,

διότι ἀπέκτησε ἄλλα διαφέροντα, ζεύγη βοῶν, ἀγορὰ ἀγρῶν κ.λπ. Ὁ ἄλλοτε τακτικὸς ἀναγνώστης τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἔπαυσε νὰ τὴν πιάνει στὰ χέρια του, διότι τὰ γνωρίζει ὅλα. Ὁ ἄλλοτε δραστήριος Κατηχητὴς δὲν διδάσκει πλέον, διότι ἔχει προσφέρει πολλά. Ὁ ἄλλοτε καλλιφῶνος ἱεροψάλτης οὔτε κἂν ἐκκλησιάζεται πλέον. Ὁ ἄλλοτε κήρυκας τῆς λιτότητος καὶ τῆς ἀκτιμοσύνης ἔχει ἐπιδοθεῖ στὴν φιλαγογρία καὶ τὴν πλεονεξία, διότι οἱ περιστάσεις ἄλλαξαν. Ὁ ἄλλοτε ζηλωτὴς λειτουργὸς περιορίζεται στὰ τυπικὰ μόνον καθήκοντά του, διότι ὁ λαὸς ἔχει χορτάσει. Ὅλοι, λοιπόν, εἶναι δυνατὸν νὰ προσβληθοῦν ἀπὸ τὴν νόσο τοῦ κορεσμοῦ, τῆς ραθυμίας καὶ τῆς ἀνίας. Σὲ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα τὸ μικρόβιο τοῦτο βρίσκει θύματα καὶ τὰ προσβάλλει. Ἰδιαιτέρως ὅμως στὸ λειτουργημα τῆς Ἱερωσύνης, κάθε βαθμοῦ καὶ κάθε τομέα δράσεως, ἡ φθορὰ ποὺ προκαλεῖ εἶναι μεγάλη, καὶ ἀνεπανόρθωτη πολλὰς φορὲς, διότι προχωρεῖ ἀπὸ τὰ ἐλαφρότερα στὰ βαρύτερα καὶ ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα στὰ χειρότερα...

✓ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, γνωρίζοντας καὶ ἐπισημαίνοντας τὴν σπουδαιότητα τοῦ προβλήματος, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο τῆς Ἐφέσου Τιμόθεο (διότι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι πιὸ εὐπρόσβλητοι καθ' ὃ ἀνεξέλεγκτοι) καὶ τοῦ γράφει: *«Τέκνον Τιμόθεε, ἀναμνησῶ σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστίν ἐν σοί, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου...»* (Β' Τιμ. 1,6). Σοῦ ὑπενθυμίζω πάλι Τιμόθεε νὰ ἀνανεώνεις καὶ νὰ ἀναζωπυρώνεις τὴ φλόγα τοῦ χαρίσματος τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία ἔλαβες κατὰ τὴν χειροτονία σου ἀπὸ μένα. Διότι *«καθὰπερ τὸ πῦρ δεῖται ξύλων, οὕτω καὶ ἡ χάρις τῆς προθυμίας τῆς ἡμετέρας, ἵνα ἀναζέη... Ὑπὸ μὲν γὰρ ἀκηδίας καὶ ραθυμίας σβέννυται, ὑπὸ δὲ τῆς νήψεως καὶ προσοχῆς διεγείρεται»* (Χρυσόστομος). Ὅπως ἡ φωτιὰ σβῆνει καὶ μεταβάλλεται σὲ στάκτη, ἂν δὲν τὴν τροφοδοτοῦμε μὲ ξύλα, ἔτσι καὶ ἡ Ἱερωσύνη μας, ὁ ἱερατικὸς ζῆλος, μαρμαίνεται καὶ πεθαίνει, ἂν δὲν τὸν τροφοδοτοῦμε καθημερινῶς μὲ τὴν πνευματικὴ τροφή τῆς θείας Χάριτος. Ὁ λύχνος δὲν ἀρχεῖ νὰ ἀναφθεῖ, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ συνεχῆ ἀνεφοδιασμό. Ἔτσι καὶ τὸ χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης, τῆς κλήσεως καὶ τῆς εὐθύνης μας, ἀπαιτοῦν ἀναζωπύρηση, ἀνανέωση καὶ ἐπαύξηση, γιὰ νὰ φωτίζει καὶ νὰ θεομαίνει τὸ δρόμο καὶ τὸ ἔργο τῆς ἀποστολῆς μας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ**, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

511. Τὸ κοινωνικὸ τοῦ Πάσχα «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε...» κατακλείεται μὲ τὸ «Ἀλληλουῖα» ἢ ὄχι; (Ἐρώτηση π. Ν. Α.).

Οἱ ἀπαντήσεις στὶς ὑπ' ἀριθμ. 338 καὶ 339 ἐρωτήσεις ἀναφέρονται σὲ θέματα ποῦ ἀφοροῦν στὸ κοινωνικὸ. Ὅσα κατωτέρω γράφονται καλὸ εἶναι νὰ συσχετισθοῦν πρὸς τὶς ἀπαντήσεις ἐκεῖνες, γιατί ἀποτελοῦν προϋπόθεση γιὰ τὴν κατανόησή τους. Ὅμοίως οἱ προηγούμενες ἀπαντήσεις, ποῦ ἀφοροῦν στὸ νόημα καὶ στὴ λειτουργικὴ χρῆση τοῦ «Ἀλληλουῖα» σὲ ἄλλα σημεῖα τῆς θείας λατρείας, ὅπως ὅποτε ὁμως συγγενῆ πρὸς τὴν χρησιμοποίησή του ὡς ἐφύμνιου τοῦ κοινωνικοῦ τοῦ Πάσχα, προϋποτίθενται ἐπίσης γνωστές.

Κατ' ἀρχὴν τὸ κοινωνικὸ εἶναι ψαλμὸς, ποῦ ψάλλεται κατ' ἀντιφωνίαν ὁλόκληρος μὲ κατὰ στίχον ἐφύμνιο — ὑπακοὴ τὸ «Ἀλληλουῖα». Ὁ ψαλμὸς ἐπιλέγεται εἴτε ὡς προτρεπτικὸς πρὸς τὴν θείαν κοινωνίαν, ὅπως ὁ λγ' ψαλμὸς «Εὐλόγησω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ...», εἴτε ὡς συσχετιζόμενος πρὸς τὸ ἐορτολογικὸ θέμα τῆς ἡμέρας, ὅπως ὁ δοξολογικὸς ρμη' ψαλμὸς «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν...» γιὰ τὶς Κυριακές. Ὁ τρόπος αὐτὸς ἐπιλογῆς καὶ ψαλμωδίας τοῦ κοινωνικοῦ βαθμηδὸν ἀτόνησε, ἀλλ' ὡς λείψανό του διατηρήθηκε ἡ ἀνάγνωσις τοῦ λγ' ψαλμοῦ, ὡς καλυπτήριος παρομοίων λειτουργικῶν πράξεων, τῆς διανομῆς δηλαδὴ τοῦ ἀντιδώρου, ποῦ ἐπιβίωσε κυρίως στὴν Προηγιασμένη, καὶ τοῦ ἄρτου τῆς ἄρτοκλασίας κατὰ τοὺς μεγάλους ἑσπερινοὺς τῶν ἀγρυπνιῶν. Ἀργότερα ἐπικράτησαν ἄλλοι τρόποι ἐπιλογῆς καὶ ψαλμωδίας τοῦ κοινωνικοῦ πιθανὸν γιὰ δύο λόγους· πρῶτο, γιατί δὲν μποροῦσε νὰ βρεθεῖ πάντοτε ὁλόκληρος ψαλμὸς, ποῦ τὸ περιεχόμενο ὅλων τῶν στίχων του νὰ συντονίζεται πρὸς τὸ ζητούμενο εὐχαριστιακὸ ἢ ἐορτολογικὸ θέμα· δεύτερο καὶ κυρίως, γιατί ὁ πολὺς λαὸς τῶν ἐνοριῶν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ γνωρίζει ἀπὸ στήθους ὁλόκληρο τὸν ψαλμὸ καὶ νὰ συμπάλλει, πράγμα ποῦ γιὰ τὴν παλιὰ ἐκείνη ἐποχὴ ἦταν ὄρος ἀπαραίτητος. Ἔτσι φθάνουμε στὴ λύση, ποῦ τελικὰ καὶ ἐπικράτησε, νὰ μὴν ψάλλεται ἀντιφωνικὰ ὁλόκληρος ὁ κοινωνικὸς ψαλμὸς, ἀλλὰ νὰ ἐπιλέγεται ὁ κατάλληλος στίχος, τὸ «κοινωνικόν», καί, ἐνῶ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται, νὰ στιχολογεῖται ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη ὁ ψαλμὸς ὅλος ἢ κατ' ἐκλογὴν στίχοι του μέχρις ὅτου καλυφθεῖ ὁ χρόνος ποῦ ἀπαιτοῦσε ἡ προσέλευσις στὴν κοινωνίαν κλήρου καὶ λαοῦ. Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ ἐξασφαλιζόταν καὶ ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ στὴν ψαλμωδίαν καὶ ἡ ἀρχαϊκὴ ἀπαίτησις τῆς

ψαλμωδίας ὁλοκλήρου ψαλμοῦ. Συγχρόνως ὁμως δίδοταν καὶ ἡ δέουσα ἔμφασις στὸν ἐπιλεγόμενο κατάλληλο γιὰ τὴν περίστασις στίχο, ποῦ μὲ τὴν διαρκὴ ἐπανάληψιν διατηροῦσε ὅλη τὴ βαρύτητα ποῦ ἐπέβαλλε ἡ ἐπιλογή του ὡς κοινωνικοῦ. Κατὰ τὴν ὑστέρα φάση ὁ καιρὸς στίχος ποῦ ἐπελέγη, ὁ κοινωνικὸς στίχος, ἔμεινε μόνος καὶ ψαλλόταν χωρὶς στιχολογία, ἀργὰ καὶ μελοματικά, κατὰ τὶς μουσικὰς προτιμήσεις τῆς ἐποχῆς, μόνον δὲ κατὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἱεροῦ κλήρου, μὴ καὶ ὁ λαὸς συνήθως ἀπέειχε τῆς προσελεύσεως στὰ ἄχραντα μυστήρια. Αὐτὴ ἐν ὀλίγοις εἶναι ἡ ἐξέλιξις τοῦ κοινωνικοῦ, σὲ πολλὰ σημεῖα παράλληλη μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῶν προκειμένων, μὲ ὀρισμένες βασικὰς διαφορὰς· τὰ προκείμενα διατήρησαν καὶ τὸν πρῶτο στίχο τοῦ ψαλμοῦ τους, τὰ κοινωνικὰ ὄχι· τὰ κοινωνικὰ ἔχουν πάντοτε ὡς ἐφύμνιο τὸ «Ἀλληλουῖα», τὰ προκείμενα μόνον κατ' ἐξαίρεσις.

Ἀπὸ ὅσα γράφηκαν ὡς τώρα ἔγινε φανερὸ ὅτι κατὰ κανόνα τὸ κοινωνικὸ εἶναι στίχος ψαλμοῦ μὲ ἐφύμνιο τὸ «Ἀλληλουῖα». Λίγες μόνον ἐξαιρέσεις ὑπάρχουν. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο σκέλος τοῦ κανόνος, δύο κοινωνικὰ δὲν ἐπιλέγονται ἀπὸ τὸ Ψαλτήριον, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη: ἓνα ἐορτολογικόν, τὸ κοινωνικὸ τῶν Θεοφανείων ἀπὸ τὴν πρὸς Τίτον ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις» (γ' 11) καὶ ἓνα εὐχαριστιακόν, τὸ κοινωνικὸ τῆς ἐορτῆς τῆς Μεσοπεντηκοστῆς ἀπὸ τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει ἀγῶ ἐν αὐτῷ· εἶπεν ὁ Κύριος» (5' 56). Καὶ αὐτὰ μὲν βρίσκονται πλησιέστερα πρὸς τὸν κανόνα. Πιὸ ἀπομεμακρυσμένα ἀπὸ αὐτὸν εἶναι δύο ἄλλα κοινωνικά, ποῦ εἶναι ὑμνογραφικὰς συνθέσεις, τὸ κοινωνικὸ τῆς Μεγάλης Πέμπτης «Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ...» καὶ τὸ κοινωνικὸ τοῦ Πάσχα «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε». Τὸ πρῶτο εἶναι πλήρως τροπάριον καὶ ἡ χρῆσις του ὡς κοινωνικοῦ κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτη συνιστᾷ μὴ ὅμως ἰδιάζουσα περίπτωσις, ἀφοῦ τὸ ἴδιον τροπάριον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀντὶ τοῦ χειρουργικοῦ ὕμνου, ἀντὶ τοῦ «Εἶδομεν τὸ φῶς...» καὶ ἀντὶ τοῦ «Πληρωθήτω...». Τὸ «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε...» ἀντιθέτως εἶναι σαφῶς κοινωνικὸς ὕμνος, σύντομος καὶ περιεκτικὸς, προφανῶς ἀρχαιότατος, καὶ ἔχει τὴν μορφήν ἐφύμνιου. Ἀναμφισβήτητα ἔχει γραφεῖ γιὰ τὴν εἰδικὴ αὐτὴ χρῆσις, ὡς κοινωνικὸ δηλαδὴ, ὅπως καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι ὕμνοι ποῦ σήμερον ἔχουν περιπέσει σὲ ἀχρησία.

(Συνεχίζεται)

Ἡ γλυκύτης τῆς ἐν Χριστῷ πνευματικῆς ζωῆς*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ, Θ.Φ.
Ὑμνογράφου τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας

Ἡ πηγὴ πάσης γλυκύτητος, κατὰ τὸν Ἁγ. Ἐπιφάνιον (313-403) εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς²⁹.

Ὁ κρατῶν, ὁμῶς, ἐν τῇ χειρὶ Του, τὴν γλυκύτητα τῆς ἀδιαπαράκτου καὶ τῆς ἀναφαιρέτου χαρᾶς, εἶναι ὁ Λυτρωτὴς καὶ Σωτὴρ καὶ πιστὸς καὶ στοργικὸς Νυμφίος τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, Θεάνθρωπος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐπὲρ πάντα τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ, τοὺς Ἁγέλους καὶ τοὺς Ἁγίους «τῆς δεσποτικῆς ἐγεύσατο γλυκύτητος τοῦ Χριστοῦ», ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ἡ Ἀειπάρθενος Μαριάμ, Παναγία Μήτηρ τοῦ Κυρίου, κνοφορήσασα ἐννεάμηνον ὄλον, τόν, κατελθόντα οὐρανόθεν, ἄσαρκον Θεὸν Λόγον, Χριστόν, τεκοῦσα αὐτόν, ἐξ αὐτῆς, σεσαρκωμένον καὶ ἐνηθροπισμένον, Θεάνθρωπον Ἐμμανουήλ, κρατήσασα αὐτόν, ὡς θεῖον Παιδίον, εἰς τὰς ἀγκάλας, καὶ σφιγξάσα, ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτῆς³⁰.

Ἡ, βιοῦσα τὴν ἐν Χριστῷ πνευματικὴν ζωὴν, ψυχὴ, ἡμέρας καὶ νυκτός, μετ' ἐρωτικῆς ἀγάπης, στοχάζεται καὶ ποθεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν: «Τὰ ρήματα τοῦ Νυμφίου πνεῦμα καὶ ζωὴ ἐστὶ... διὰ τοῦτο ποθεῖ προσεγγίσει τὴν ψυχὴν τῇ πηγῇ τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἢ... ψυχὴ ἢ δὲ πηγὴ ἐστὶ τοῦ Νυμφίου τὸ στόμα... πηγὴ δὲ ὁ Κύριος»³¹.

Ἡ ἐκλεκτὴ πνευματικὴ χριστιανικὴ ψυχὴ σπεύδει, μετὰ πόθου, ὀπίσω τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ, ἐξομολογουμένη: «Σέ, Νυμφίε μου, ποθῶ, καὶ Σὲ ζητοῦσα ἀθλῶ καὶ συσταυροῦμαι καὶ συνθάπτομαι τῷ Βαπτισμῷ Σου, τῷ Σταυρῷ καὶ τῇ Ταφῇ Σου».

Καὶ κραῖζει, πρὸς Αὐτόν «δραμοῦσα πρὸς Σέ, τὴν πηγὴν, ἀντλήσω τοῦ θείου πόματος», «ὁ Σὺ τοῖς διψῶσι πηγάζεις, προχέων τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς»³².

Καὶ ὁ Νυμφίος Χριστὸς «ἡ πηγὴ τοῦ ἐλέους»³³, «ἀγιότητος ὑπάρχων πηγὴ τοὺς πιστοὺς ἀγιάζει»³⁴.

Οὐ μόνον δὲ ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς εἰσέρχεται καὶ δειπνεῖ, μετὰ τοῦ ἀνοίγοντος εἰς Αὐτόν «κρούοντα τὴν θύραν»³⁵, προσφέρων τὸ Σῶμα Αὐτοῦ καὶ τὸ Αἷμα, διὰ τῆς Θείας Μεταλήψεως.

Οὐ μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐνοικεῖ³⁶, ἐν τῷ χριστοφόρῳ χριστιανῷ, ἀλλὰ καὶ Αὐτὸς ὁ Πατήρ, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς πνευματικῆς ζωῆς, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ

Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν»³⁷.

IV. Ὁ εἰσελθὼν, λοιπόν, εἰς τὴν ἐν Χριστῷ πνευματικὴν ζωὴν, εἰσέρχεται εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ βιοῖ, ἀπὸ τῆς παρούσης ζωῆς, τὴν μακαριότητα τοῦ Παραδείσου, ἀναφωνῶν, μετὰ τοῦ Πρωτοκορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου, «Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι»³⁸, πλημμυρίζων ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὴν γλυκύτητα αὐτὴν, τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν, ἐγεύθησαν αἱ φρόνιμοι Παρθένοι, ἐν ὁσιότητι, ὑποστάσει καὶ τοῦ μαρτυρίου τὰ δυσδιήγητα φρικτὰ βασανιστήρια, ψάλλουσαι «Σέ, Νυμφίε μου, ποθῶ καὶ Σὲ ζητοῦσα ἀθλῶ, καὶ συσταυροῦμαι καὶ συνθάπτομαι τῷ βαπτισμῷ Σου». Καὶ οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες. Καὶ πάντες οἱ Ὅσιοι καὶ οἱ ἀφιερωμένοι καὶ οἱ πιστοὶ καὶ σταθεροὶ ἀγωνισταὶ τῆς πνευματικῆς, ἐν Χριστῷ, ζωῆς, ὅσον περισσότερον, καθ' ἡμέραν, αἱ ψυχαὶ των ἐγγίζουσι καὶ ἐνοῦνται μετὰ τὸν Τρισάγιον γλυκύτατον Θεόν³⁹. Ὅστις «γευθῆ αὐτῆς τῆς γλυκύτητος τοῦ εἶναι μετὰ τοῦ Θεοῦ» λέγει ὁ Ἀββάς Δωρόθεος (465-535) προγεύεται, ἤδη, τῆς μακαριότητος τοῦ Παραδείσου, διατηρῶν ἀπαρᾶβιαστον, ἐν τῇ ζωῇ του, τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ⁴⁰.

Καὶ ὅστις πληρωθῆ καὶ καταληφθῆ ὅλος, ἀπὸ αὐτὴν τὴν γλυκύτητα τῆς πνευματικῆς, ἐν Χριστῷ, ζωῆς, ἀναχωρεῖ τοῦ κόσμου τοῦ παρόντος, τοῦ ἀπατεῶνος, λέγει ὁ Ἁγ. Ἰωάννης τῆς Κλίμακος (580-642), «καὶ γίνεται ἡσυχαστὴς ἐκκοπὴν γλυκύτητος Θεοῦ λαβεῖν μὴ βουλόμενος»⁴¹.

Ἡ, ἀπὸ Θεοῦ, οὐράνιος γλυκύτης, ἐνοικοῦσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καθιστᾷ αὐτόν πλήρη χρηστότητος, καλοκάγαθίας καὶ ἐπιεικείας, ὑπενθυμιζούσης τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν, τὸν λέγοντα: «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν»⁴².

Καὶ πρὸς πάντας, ἀνεξαιρέτως, τοὺς ἀνθρώπους, ὁ ἔχων τὴν γλυκύτητα τοῦ Χριστοῦ, ἐνοικουῦσα ἐν τῇ καρδίᾳ του, καὶ ἐκφραζομένην, ἐν τῷ Προσώπῳ του, συμπεριφέρεται καὶ ὁμιλεῖ, μετὰ καλωσύνην καὶ λεπτότητα τρόπων, λέγει Θεοδόσιος ὁ Β', ὁ τόσον παρεξηγημένος καὶ συκοφαντημένος, μετὰ τὸν τίτλον «ὁ Μικρός», Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου (400-450), γράφων ἐπιστολὴν πρὸς Λικινίαν Εὐδοξίαν⁴³. «Τοῦ πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς καὶ ζη-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 10 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

λωτοῦ τῆς ἐν Χριστῷ πνευματικῆς ζωῆς, τὴν ψυχὴν, τὸ Πανάγιον Πνεῦμα ἡδύνη, μετὰ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐπιπνοίας του», λέγει ὁ Ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς († 450)⁴⁴.

Γλυκαινόμενα, ἐκ τῆς ἀκροάσεως, μελέτης καὶ στοχασμοῦ παντὸς λόγου «ἐκπορευομένου, διὰ στόματος Θεοῦ», ἠρμηνευμένα διὰ στόματος τοῦ, ἐνηνθρωπισμένου Θεοῦ Λόγου, Χριστοῦ «τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια»⁴⁵ ἀνυψοῦν τὸν φιλόθεον, τὸν φιλόχριστον, τὸν φιλόψυχον ἄνθρωπον, εἰς θεώρησιν τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἐναγκαλισμὸν τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἔνωσιν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, εἰς θέωσιν⁴⁶.

Καί, πρὸς μὲν τὸν ἔσω ἄνθρωπον, διαθερμαίνον, ὀλοκληρώνον καὶ καλλιεργοῦν τὴν ψυχοσωτήριον εἰλικρινῆ μετάνοιαν, τὴν κατάνυξιν, τὴν ἀπερίσπαστον ἡσυχίαν τῆς περισυλλογῆς, ὡς χαρμολύπην καὶ συναναστροφὴν τοῦ, Σωτῆρος τῶν ἀμαρτωλῶν, Θεανθρώπου Χριστοῦ.

Πρὸς δὲ τὰ ἔξω, τὴν γλυκυτάτην χριστομίμητον ἡμερότητα καὶ χρηστότητα, εὐσπλαγχνίαν καὶ ἐπιείκειαν καὶ φιλοστοργίαν, λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας (418-488)⁴⁷, ἐπιβεβαιῶν καὶ ἀναπτύσσων τὸν Ὠριγένην.

* * *

Ἡ γλυκύτης τῆς, ἐν Χριστῷ, πνευματικῆς ζωῆς, εἶναι πρόγευσις τοῦ Παραδείσου. Ἡ πρόγευσις τῆς οὐρανόου μακαριότητος: «Τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας τὴν ἐλπίδα, οὐ μόνον προσδοκῶμεν, ἀλλ' ὥσπερ τινὶ τρόπῳ, ἤδη κατέχομεν»⁴⁸.

«Ὁ ἀποκτήσας νοῦν ἔνθεον ...ἐκ τοῦ διαπαντὸς τὸν Θεόν μελετᾷ»⁴⁹, «ἡμέρας καὶ νυκτός»⁵⁰, οὗτος δὲν κατοκνεῖ ...«προσεύχεσθαι καὶ ψάλλειν, καὶ μελετᾷν διδασκαλίαν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος»⁵¹, «ἐσθίει, ἐσπέρας καὶ πρωΐ καὶ μεσημβρίας» «βρῶσιν ...μελιτώδη τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν μελέτην τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος»⁵². Θεοῦ δὲ μνημονεύων μᾶλλον ἢ ἀναπνέων κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἄλλοτε ψιθυρίζει τὸ ψαλμικὸν «προορώμην τὸν Κύριον, ἐνώπιόν μου, διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ»⁵³, καὶ ἄλλοτε τὴν μονολόγιον τοῦ Ἰησοῦ Εὐχὴν⁵⁴, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με», ὅποτε, πλημμυρῶν τῆς γλυκυτάτης Χάρτιος τοῦ Θεοῦ, συμπληροῖ τὸ ψαλμικόν: «Διὰ τοῦτο ἠψφράνθη ἡ καρδιά μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρχ μου κατασηκνῶσει ἐπ' ἐλπίδι»⁵⁵.

Ἡ ἀσκουμένη εἰς τὴν ἐν Χριστῷ πνευματικὴν

ζωὴν, ψυχὴ «ἑαυτὴν ὡς ἐν κατόπτρῳ τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ ὄραν μελετᾷ»⁵⁶ «καὶ πάντα λόγον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Θεοῦ Διδασκάλου καὶ Νυμφίου Χριστοῦ ἐξεληθόντα, ὡς μελίστακτον βότρυν ἀθανασίας»⁵⁷.

(Τέλος)

29. Αἴρεσ. 74. 12 P.G. 42, 497B.

30. Πρόκλος Κ/πόλεως (370-446), Λόγ. 6. 5 P.G. 65, 728C.

31. Γρηγόριος Νύσσης (334-394), Ὁμιλ. I. Εἰς τὸ Ἄσμα P.G. 44, 765-777D.

32. Γρηγόρ. Νύσσης, Ὁμιλ. 2 εἰς τὸ Ἄσμα P.G. 44, 801B καὶ 45, 129A.

33. Μόδεστος Ἱεροσολ. († 638), Εἰς τὴν Κοίμησ. 2. P.G. 86, 3285A.

34. Κύριλλ. Ἀλεξ., Θησαυρ. 13 P.G. 75, 205-216. Εὐάγγελος Ποντικός († 399), Ἐπιστολ. 2. P.G. 32, 249B. Μ. Βασίλειος, Ἐπιστολ. 105 P.G. 32, 513B. Δίδυμος Ἀλεξ. († 398), Κατὰ Εὐνομ. 5 P.G. 29, 725C. Μάξιμος Ὁμολογ. († 662) P.G. 91, 33A.

35. Ἀποκάλ. 3, 20.

36. Ρωμ. 8, 11. Β' Τιμ. 1, 14.

37. Ἰω. 14, 23.

38. Μάρκ. 9, 5.

39. Ὠριγένης (185-254), Ὁμιλ. 2. I εἰς Ἱερουσ. P.G. 13, 277B. Γρηγόρ. Νύσσ., Βίος Μωϋσ. P.G. 44C, 3890.

40. P.G. 88, 1657.

41. Ἀναβαθμῆς 27 P.G. 88, 1100D.

42. Ματθ. 11, 29.

43. PL 54, 878C. Πρὸβλ. Θεοφάνους († 817) Χρονογρ. σελ. 87 P.G. 108, 261C.

44. Περὶ πνευματικῆς τελειώσεως 33 P.G. 65, 1167-1187. Πρὸβλ. Εὐσέβιος (260-340), Ἐκκλ. Ἱστορ. 9. 7. I P.G. 20, 813B. Ἰούλιος Ἀφρικανός, Περσικά P.G. 10, 270. Γρηγόρ. Νύσσ. Ὁμιλ. 3 εἰς τὸ Ἄσμα P.G. 44, 829A.

45. Γρηγόρ. Νύσσ. Ὁμιλ. 4, εἰς τὸ Ἄσμα P.G. 44, 844D.

46. Ἐξηγήσ. εἰς Ψ. 77, 30 P.G. 17, 145A.

47. Περὶ ἀσκήσεως καὶ ἡσυχίας Λόγ. 25. 18 P.G. 40, 1186A.

48. Μ. Κων/νος, παρὰ Γελασίῳ Κυζίκ. († 477) Ἐκκλησ. Ἱστορία 27. 20 P.G. 85, 1236D.

49. Χρυσόστομος (338-407), Ὁμιλ. 2. 7 εἰς Β' Κορ. P.G. 61, 393 ἔξ.

50. Ψ. 1, 2.

51. Ἀββᾶς Νεῖλος (350-430), Ἐπιστ. 3. 195 P.G. 79, 529C.

52. Ἀββᾶς Νεῖλος (350-430), Ἐπιστ. 1. 262 P.G. 79, 180B.

53. Ψ. 15, 8. Γρηγόρ. Θεολόγου (329-390) Λόγ. 43, 2 P.G. 36, 497A.

54. Ἰωάνν. Κλίμ. (580-649), Ἀναβαθμῆς 15 P.G. 88, 889D.

55. Ψ. 15, 9.

56. Ἁγ. Γρηγόριος Νεοκαισ. ὁ θαυματουργός, Πανηγυρ. εἰς Ὠριγέν. 11 P.G. 10, 1084C. Μ. Βασίλ. Ὁμιλ. 7. 1 P.G. 31, 281B.

57. Ἀλέξανδρος Σαλαμίνος (5ος αἰών). Ἐγκώμιον εἰς Ἀπόστ. Βαρνάβαν 5.

ΟΙ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΜΕΛΙΡΡΥΤΟΙ

Του ἄρχιμ. κ. Ρωμανοῦ Κανιτάκη, Ἱεροκήρυκος

Ὅχι μόνον ἰδιαίτερος τὸν κάθε ἕναν εἰς τὴν ἱεράν του μνήμην ἀλλὰ καὶ τοὺς τρεῖς συγχρόνως τιμῶμεν. Διότι καὶ οἱ τρεῖς, ὡς ἀπεφάνθη ἡ Ἐκκλησία, «τὸ ἴδιον φῶς ἐκπέμπουσι» καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν «ἀκτίσι δογμάτων θείων» ἐπύρσευσαν. Ἐγένοντο καὶ οἱ τρεῖς «οἱ μετὰ τοὺς δώδεκα τρεῖς Ἀπόστολοι», «οὐρανοβάμονες», «οἱ θεολόγοι», αἱ βάσεις, οἱ χρυσολόγοι οἱ ἔνθεοι, οἱ ἱερομύσται, φωστήρες ὑπέρλαμπροι. Ἔτσι τοὺς ἀποκαλεῖ εὐστοχα ἡ Ἐκκλησία καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τοὺς ἀπονέμει τὴν προσήκουσαν τιμὴν. Καὶ ἡμεῖς σήμερα τὸ ἴδιο κάνομε, «οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί», ἐπιδιώκοντες νὰ γνωρίσωμεν πῶς ὁ Βασίλειος ἐγένεν «ἔνθεος νοῦς», ὁ Γρηγόριος «ἡ θεία φωνή» καὶ ὁ Χρυσόστομος «ὁ παγκόσμιος λαμπτήρ». Ἔγιναν πρῶτα:

«Σοφίας ἐρασταί». Ἐγνώρισαν ἐπαρκῶς,

α) τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου. Τὰ γράμματα, οἱ σπουδῆς τους, οἱ ὀνομαστοὶ διδάσκαλοι, ὅπως ὁ περίφημος Λιβάνιος, μαρτυροῦν τὴν ἀλήθεια τοῦ λόγου. Ἐπὶ ἔτη σκυμμένοι εἰς τὰ βιβλία, πάνω εἰς τοὺς παπύρους, εἰς τὰ χειρόγραφα, εἰς τὶς μεμβράνες. «Ἐβυθίζοντο» εἰς τὴν διὰ τῆς γνώσεως τῶν ἐπιστημῶν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας διὰ τὴν «φύσιν τῶν ὄντων». Ὅχι φαγητὸν οὔτε ἀνάπαυσιν τῆς σαρκός, ἀλλὰ ἐθεωροῦσαν τὰ πάντα «σκύβαλα» ἵνα Χριστὸν κερδίσουν. Καὶ ἀπέκτησαν ὄχι ἀπλῶς εὐρυμάθειαν, ἀλλὰ ἔγιναν τόσον κατηρτισμένοι, τόσον μορφωμένοι, ὥστε, ἐὰν ἔδιδαν τὴν συγκατάθεσίν των, ἐὰν ἔλεγαν ἕνα ναί, θὰ ἦσαν οἱ διάδοχοι τῶν διδασκάλων τους στίς ὀνομαστῆς τους Σχολές.

β) Μένουν ὁμως ἀνικανοποίητοι ἀπὸ τὴν θύραθεν γνώσιν. Ζητοῦν ἀκόμη τὴν ἀλήθεια καὶ εὐτυχῶς τὴν εὐρίσκουν εἰς τὴν ἐπαφήν τους μετὰ τὰ ἱερά Γράμματα, τὸν θεῖον λόγον, τὴν θεῖαν ἀποκάλυψιν. «Σπεύδουν εἰς τὸν λειμῶνα τῶν γραφῶν καθάπερ μέλισσαι». Εἰς τὸν Χριστὸν «ἐν ᾧ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς», εἰς τὸν Χριστόν, «ὃς ἐγένετο ἀπὸ Θεοῦ σοφία». Καὶ μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν τῶν ὑπάρξεών τους εἰς τὴν διακονία τῆς Ἐκκλησίας ἔγιναν «οἱ αἰέροντες ποταμοὶ τοῦ πνεύματος», «τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντες».

γ) Καὶ πῶς τὸ γνωρίζομεν;

Ἀπλούστατα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς των καὶ ἀπὸ τὰ σοφὰ καὶ ἀνεπανάληπτα συγγράμματά των διὰ τῶν ὁποίων διδάσκουν εἰς τοὺς αἰῶνας. Αὐτὰ ἀσφαλίζουν τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα ποὺ χρειάζονται

ζονται ὁλόκληρη ζωὴ γιὰ νὰ μελετηθοῦν. Καὶ μετὰ τί δὲν ἠσχολήθησαν; Ἀλλὰ καὶ πῶς ἐπήρκεσαν ὁ χρόνος τῆς ζωῆς των, ὁ ἀφιερωμένος εἰς τὴν πολυποικίλον διακονίαν, τελετουργικὴ, φιλανθρωπικὴ, διὰ τὴν σύλληψιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὑψηλῶν καὶ θείων νοημάτων καὶ τὴν καταγραφὴν τῶν καλῶν καὶ ὠφελίμων κάθε ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς τάξεως; Ἰδιάζουσα εἶναι ἡ θέσις των εἰς τὴν πατρολογία. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ εἰς τὸ Μηνολόγιον τοῦ Μ. Βασιλείου γραφόμενον «Ζεῖ Βασίλειος καὶ θανὼν ἐν Κυρίῳ, ζεῖ καὶ παρ' ἡμῖν ὡς λαλῶν ἐκ τῶν βιβλίων».

Ἡ σύγχρονος ἐποχὴ μελετᾷ τὰ συγγράμματά των καὶ εἰς τὴν Δύσιν ὑπάρχει νοσταλγία Ὁρθοδόξιας. Δὲν γίνεται δὲ κανεὶς ὀρθόδοξος θεολόγος ἢ ὀρθόδοξος συνειδητὸς χριστιανὸς ἄνευ τῆς μελέτης τῶν Μεγάλων αὐτῶν Πατέρων. Ἀλλὰ οἱ τρεῖς αὐτοὶ Πατέρες δὲν ἔγιναν μόνον γνώσται καὶ διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς τῶν Κυριακῶν λογίων καὶ τῆς θείας Σοφίας, ἔγιναν καὶ

«μεστοὶ κατορθωμάτων, νικῶντων πάντα λόγον»:

α) Ἐπεμελήθησαν τοῦ ἑαυτοῦ των. Τὸν προφύλαξαν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου «τερπνά». Ἔθεσαν βαθειὰ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των, τὸ «καθυποτάξει τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι». Εἶναι «ὄλοι καθαροὶ καὶ ἄμωμοι». Ζοῦσαν στὴ γῆ καὶ ἐπολιτεύοντο σὰν νὰ εὐρίσκοντο στὸν οὐρανό. Χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ ὕμνος ποὺ μεταξὺ ἄλλων λέγει διὰ τὸν ἅγιον Βασίλειον «ὄλον τῆς σαρκὸς τὸ φρόνημα καθυπέταξας τῷ πνεύματι».

Στόχος των ἡ ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς καὶ ἡ ἡγεμονικὴ τους θέσις εἰς τὴν ζωὴν. «Ἐπιμελεῖσθαι δὲ ψυχῆς πράγματος ἀθανάτου». Μένουν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τοὺς αἰῶνας, προσωπικότητες ἀνεπανάληπτες, φυσιογνωμίες μεγάλες, μορφὲς ἱερέες. Αἰώνιο παράδειγμα «ἐπιστολῆς Χριστοῦ, εὐωδίας Χριστοῦ, ὁσμῆς ζωῆς».

β) Ἐπεμελήθησαν τοῦ Ἁγίου Θυσιαστηρίου. Ἀνθρωποὶ προσευχῆς καὶ λατρείας. Μοναδικὸς στόχος τους τὸ, «Θεοῦ ἐνθυμητόν ἢ ἀναπνευστέον». Τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς ζωῆς, ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ὁ αἶνος, ἡ δοξολογία, ἡ ἱκεσία.

Καθ' ἐκάστην ἐφέλλιζαν τὰ χεῖλη των «ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω». Τρέφονται μετὰ τὰ θεῖα νάματα καὶ δι' αὐτῶν τρέφεται ὁ σύμπας λαός, μετὰ τὴν θεῖα διδασχὴ καὶ μετὰ τὴν θεῖα λειτουργία, ποὺ εἶναι τὸ κέντρο τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας μας καὶ ἡ βάση

Πρωτοπρ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΗΛ. ΜΠΑΡΑΜΠΟΥΤΗΣ (†)

Τὴν 26 Νοεμβρίου 1993 ἄφησε τὰ φθαρτὰ τῆς ἐπίγειας μικρῆς αὐτῆς ζωῆς καὶ πέρασε στὴν αἰωνιότητα, ὁ ἐκλεκτὸς λευίτης Πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος Ἡλ. Μπαραμπούτης. Ὁ σεβάσμιος αὐτὸς κληρικὸς γεννήθηκε στὴν Καλλιθέα (Ζάχα) Ὀλυμπίας τὸ 1904, σπούδασε θεολόγος καὶ στὶς 6 Δεκεμβρίου 1931 χειροτονήθηκε ἱερεὺς, παρὰ τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Τρυφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κυροῦ Ἀνδρέα. Ἐργάστηκε ἐπὶ 52 χρόνια ὡς πιστὸς ἐργάτης, ταπεινὸς καὶ ἀθόρυβος, στὴν ὑπηρεσία τοῦ Ὑψίστου. Ἐπὶ 14 χρόνια στὴν ἰδιαιτέρα του πατρίδα διωρίσθηκε ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη του Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ τ. Δήμου Ἀλιφείρας καὶ τὸ 1936 διορίσθηκε Διευθυντὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς, διδάξας σ' αὐτὴν πολλὰ μαθήματα.

Τὸ ἔτος 1943 ἱδρυσε στὴν πατρίδα του ἰδιωτικὸ Γυμνάσιο, στὸ ὁποῖο δίδαξε ὁ ἴδιος καὶ ἄλλοι καθηγητές. Τὸ Μάϊο τοῦ ἔτους 1945 μετετέθη ὡς Ἐφημέριος στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίου Λουκᾶ Πατησίων, στὸν ὁποῖον τὸ 1948 ἱδρυσε Φιλανθρωπικὸ Σύλλογο, μὲ σκοπὸ τὴν ἰατρική, φαρμακευτική καὶ νοσοκομειακὴ περίθαλψη ἀπόρων ἀσθενῶν τῆς ἐνορίας του. Στὸ Σύλλογο αὐτὸ

διετέλεσε πρόεδρος μέχρι τὶς 28.2.1982, ὅποτε παραιτήθηκε ἀπὸ ἐφημέριος καὶ συνταξιοδοτήθηκε.

Ὡς προϊστάμενος καὶ πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου μὲ συνεργάτες τοὺς ἄλλους 5 συνεφημέριους του καὶ τοὺς Ἐπιτρόπους, κατέστησε τὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ Ἁγ. Λουκᾶ στολίδι τῆς περιοχῆς Πατησίων.

Λόγω τῆς ποικιλομόρφου πνευματικῆς δραστηριότητός του στὶς 4 Ἀπριλίου 1971, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἀπένευε τὸν δίκαιον ἔπαινον. Ὅταν παρητήθη τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας του, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 407/26.2.1982 ἐπιστολῆς του, ἐξέφρασε πρὸς αὐτὸν τὸν ἔπαινον του διὰ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς 50ετοῦς ἐφημεριακῆς ζωῆς του. Ἐπίσης τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13/9.3.82 ψηφίσματός του ἀνεκήρυξε τοῦτον ἐπίτιμον πρόεδρον τοῦ Ἱ. Ν. Ἁγίου Λουκᾶ. Ἐπίσης ἐπίτιμον πρόεδρον τὸν ἀνεκήρυξε καὶ τὸ Δ.Σ. τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου Ἁγ. Λουκᾶ, καθὼς καὶ ὁ ἱδρυθεὶς ὑπ' αὐτοῦ στὴν Ἀθήνα Σύλλογος τῶν ἀπανταχοῦ Ζαχαρίων.

της. Αὐτὴ ἡ προσφορὰ τῆς ἀναμιάκτου θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ, ποὺ ἐπαναλαμβάνεται πάντοτε μὲ τὰ ἀντίτυπα τοῦ Ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος. Καὶ μόνον αἱ θεῖαι Λειτουργίαι ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστομίου, τελούμεναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἰς τὰ Ἁγία Θυσιαστήρια, μαρτυροῦν τὴν ἀπὸ μέρους των ἐπιμέλειαν τοῦ Ἁγίου Θυσιαστήριου.

γ) Ἐπεμελήθησαν τὰς ποικίλας ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Τί πρῶτον καὶ δεύτερον νὰ ἀναλογισθεῖ κανεὶς; Ἀρκεῖ νὰ ἀνοίξει τὸ ἱερὸν συναξάριον καὶ τὴν πατρολογία νὰ βεβαιωθεῖ διὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές.

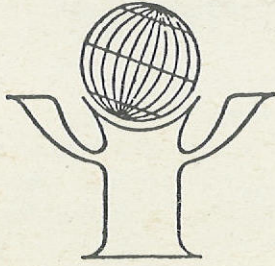
Ὁ Μ. Βασίλειος μὲ τὴν ἱδρυση γηροκομείων, πτωχοκομείων, ὄρφανοτροφείων. Μὲ τὴν αὐστηρὴ ζωὴ του καὶ τὴν σοφὴ ποδηγέτηση τοῦ περιουσιοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μὲ ὅλη του τὴν «Βασιλείαδα», ἡ ὁποία ἀποδεικνύει τὸ εὐστροφον τῆς διανοίας του καὶ τὴν σφαιρικὴ ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν.

Ὁ θεολόγος Γρηγόριος μὲ τὴν ἀγάπη του στὰ γράμματα ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Μὲ τὴν ἀνοδό του στὸ θρόνον γιὰ νὰ κατασιγάσει τοὺς ἀρειανούς. Μὲ τὴν ἱεραποστολή του, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ μὲ τὸν περίφημον «Συντακτῆριον» λόγος του ποὺ φανέρωσε ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς πνευματι-

κῆς καὶ ἠθικῆς δυνάμεώς του.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ πολυμερῆς θεολόγος, ὁ πατὴρ ποὺ μόχθησε ἰδιαίτερα γιὰ νὰ διαποτίσῃ τὴν κοινωνία μὲ τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη καὶ νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐκκοσμίκευση τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀσκητῆς, ὁ μοναχὸς, ὁ μεγάλος ἐρμηνευτῆς τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ὁ ἐπιφανέστερος ἄνδρας τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας, μὲ τὴν ἀνυπέρβλητη ἄνεση, σαφήνεια καὶ ρωμαλεότητα τοῦ λόγου. Οἱ δὲ ἀρετές του αὐτὲς τὸν ἔκαμαν περισσότερο ἀναγνωσθέντα πατέρα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ οἱ τρεῖς λοιπὸν ἀπέβησαν «ἀγλαόκαρπα δένδρα» καὶ γι' αὐτὸ «ὑμνοῖς τιμήσωμεν».

Ἡ πτωχή μας λύρα εἶναι ἀδύναμη νὰ ἐξυμνήσῃ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν Διδασκάλων αὐτῶν τῆς οἰκουμένης. Ἀδύνατος νὰ ψάλῃ τὸν διθύραμβον τῆς ἀξίας καὶ προσφορᾶς των. Μὲ ὅση δύναμη διαθέτομε, τολμῶμεν νὰ τοὺς ἐπαινέσουμε καὶ νὰ τοὺς ἐγκωμιάσουμε, διότι «ὑμνος ἅπας ἡττάται» καὶ «ποίοις εὐφημιῶν ἄσμασιν ἐπαινέσωμεν τοὺς Ἱεράρχας»; Δι' αὐτῶν «ἀνήνέχθημεν εἰς Θεοῦ σέβας». Ἄξια λοιπὸν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας σήμερα τοὺς τιμᾷ, τοὺς γεραίνει καὶ τοὺς ἐγκωμιάζει. Ἄξια ἡ παιδεία τοὺς ἔχει φωστήρες καὶ διδασκάλους, αἰώνια πρότυπα γνώσεως, ἐπιμελείας καὶ εὐσεβείας.

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ

Τοῦ κ. ANTOINE VERGOTE, Ὁμοτ. Καθηγ. τῆς Ψυχολογίας
τῆς Θρησκείας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Λουβραίν (Βέλγιο)

Ὁ συνάδελφός μου καὶ φίλος Καθηγητὴς κ. Σταυρόπουλος ποῦ μοῦ ἔκανε τὴν τιμὴ νὰ μὲ καλέσει ἐξ ὀνόματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μοῦ ζήτησε ρητὰ νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὴν ψυχολογία τῆς ἀπιστίας. Ἀναμφίβολα μοιάζει παράδοξο νὰ πραγματευέσαι τὸ θέμα τῆς ἀπιστίας στὰ πλαίσια τῆς ψυχολογίας τῆς θρησκείας. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἢ προσωπικὴ μου τοποθέτηση παρουσιάζει κάποια πρωτοτυπία. Ὁ κύριος Σταυρόπουλος τὴν ἐκτιμᾷ καὶ συμφωνεῖ μαζί μου ἐν προκειμένῳ. Νομίζω πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποῦ μοῦ πρότεινε τὸ εἰδικὸ τοῦτο θέμα. Τὸν εὐχαριστῶ γι' αὐτό.

Στὸ πρῶτο μέρος τῆς ὁμιλίας μου, θὰ παρουσιάσω τὶς ἀρχὲς ποῦ διέπουν, κατ' ἐμέ, τὴν ψυχολογία τῆς θρησκείας καὶ δικαιῶνουν τὴν προσωπικὴ μου ἔποψη. Στὸ δεύτερο μέρος θὰ περιγράψω τὴν ἀπιστία καὶ θὰ παρουσιάσω ὀρισμένα στοιχεῖα ψυχολογικῆς ἐρμηνείας τῆς.

I. Ἀρχὲς οἱ ὁποῖες διέπουν τὴν ψυχολογία τῆς θρησκείας

1. Οὐδετερότητα

Ἡ ψυχολογία τῆς θρησκείας εἶναι μία ἐμπειρικὴ ἐπιστὴμὴ τοῦ ἀνθρώπου. Παρατηρεῖ τὶς σχέσεις τῶν ἀτόμων πρὸς τὴ θρησκεία μὲ τὴν βοήθεια τεχνικῶν (μερικῶς κατευθυνόμενων συνεντεύξεων, κλιμάκων στάσεων κ.λπ.). Ἐπιχειρεῖ στὴ συνέχεια νὰ ἐξηγήσει τὰ παρατηρούμενα γεγονότα μέσῳ ψυχολογικῶν παραγόντων. Ἡ ψυχολογία τῆς θρησκείας δὲν εἶναι οὔτε εἶδος φιλοσοφίας οὔτε θεολογία. Δὲν ἐκφέρει λοιπὸν κρίση γιὰ τὸ ἀληθὲς ἢ ὄχι τῆς θρησκείας. Ἐὰν παρατηρούσαμε, ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι ἡ πλειονότητα τῶν ἀνθρώπων δὲν πιστεύει σὲ προσωπικὸ Θεό, δὲν θὰ δικαιούμασταν νὰ συμπεράνουμε ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς τῆς πίστεως. Δὲν κάνουμε ψυχολογία μὲ σκοπὸ νὰ καταφέρουμε νὰ γνωρίσουμε τὴ θρησκευτικὴ ἢ τὴ φιλοσοφικὴ ἀλήθεια. Ἡ ψυχολογία τῆς θρησκείας ἔχει, ὡστόσο, στόχο νὰ γνωρίσει καὶ νὰ κατανοήσει τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν εἶναι λοιπὸν ποιμαντικὴ ψυχολογία. Ἡ ποιμαντικὴ ψυχολογία εἶναι κλάδος τῆς θεολογίας, ποῦ χρησιμοποιεῖ τὴν ψυχολογία τῆς θρησκείας, μὲ σκοπὸ νὰ καταρτίσει τοὺς κανόνες τῆς

χριστιανικῆς μόρφωσης ἀνάλογα μὲ τὶς διαφορὲς ἡλικίες, τὶς διαφορὲς περιστάσεις τῆς ζωῆς καὶ τὰ ἰδιαίτερα προβλήματα ποῦ θέτουν τὰ ἄτομα.

Ἡ ἀρχὴ τῆς οὐδετερότητας προσκρούει σὲ δύο τάσεις. Ἀπ' τὴ μιὰ μεριά ὀρισμένοι πιστοί, ἀκόμα καὶ θεολόγοι, νομίζουν ἐνίοτε ὅτι ἡ ψυχολογία μπορεῖ καὶ ὀφείλει νὰ ἀποδείξει ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι φύσει θρησκευτικὸ ὄν κι ὅτι ἡ ἀπιστία ὀφείλεται ἀπλᾶ σὲ ἔλλειψη μιᾶς φυσικῆς ἰκανότητος ἢ σὲ διαστρόφη, ἄρα σὲ κάτι τὸ παθολογικόν. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, μιὰ μεγάλη μερίδα ψυχολόγων, ἀκόμη καὶ ψυχολόγων τῆς θρησκείας, δὲν εἶναι πιστοὶ (οὔτε χριστιανοί, οὔτε ἔβραιοι) καὶ ἀρκετοὶ ἀνάμεσά τους βλέπουν στὴν ἐπιπολάζουσα ἀπιστία τῆς Δύσεως τὴν ἀπόδειξη, ὅτι ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος ἔχει μεγαλύτερη ψυχολογικὴ ὀριμότητα.

Κατ' ἐμέ, μόνο ἡ τήρηση οὐδετερότητας τῆς ψυχολογίας σέβεται τὶς ἰδιάζουσες ἀρμοδιότητές τῆς. Ἡ ψυχολογία δὲν ἐξηγεῖ τὴ θρησκεία καθ' ἑαυτὴν καὶ δὲν ἀποδεικνύει ὡσαύτως τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ, οὔτε τὴν παρέμβασή του στὸν κόσμο. Μιὰ σύγκριση μπορεῖ νὰ ρίξει φῶς στὴν ἀρχὴ τῆς οὐδετερότητας καὶ τῆς περιορισμένης ἀρμοδιότητος: ἡ ψυχολογία τῆς γλώσσας δὲν ἐξηγεῖ τὴ γλώσσα καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ μελετᾷ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο οἱ ἀνθρώποι κάνουν τὴ γλώσσα κτῆμα τους καὶ τὴ μιλοῦν στὴν πράξη.

2. Ἡ ἀπιστία ὡς ἀντικείμενο τῆς ψυχολογίας

Ἡ χρῆσις τοῦ ἀρνητικοῦ ὄρου ἀ-πιστία δὲν ἐμπεριέχει στὴν ψυχολογία καμμία ἀρνητικὴ ἀξιολογικὴ κρίση. Ὁ ὄρος αὐτὸς πράγματι ἀποκτᾷ τὸ νόημά του μέσα σὲ ἓνα εἰδικὸ θρησκευτικὸ καὶ πολιτισμικὸ χῶρο.

Ἡ ψυχολογία τῆς θρησκείας ἔχει ὡς ἀντικείμενο τῆς τὴ θρησκεία, ὅπως αὐτὴ βιώνεται ἀπὸ τὰ ἄτομα ἅς ποῦμε: τὴν ὑποκειμενικὴ θρησκεία (τὴ θρησκεία τῶν ὑποκειμένων). Τὰ ἐν λόγῳ ὑποκειμένα μετέχουν πάντα σὲ μιὰ μορφὴ ὀρισμένης θρησκείας (χριστιανικῆς, ἰουδαϊκῆς, μωαμεθανικῆς κ.λπ.), ἢ ὁποῖα περιλαμβάνει ἓνα σύνολο πεποιθησέων, λειτουργικῶν τύπων, ἠθικῶν ἀρχῶν, κειμένων καὶ εἰκονογραφικῶν συμβόλων. Πλὴν, τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν βιβλικῶν

θησκειών συνιστά τὸ γεγονός ὅτι εἶναι θρησκείες «ἐξ ἀποκαλύψεως». Αὐτὲς οἱ θρησκείες κηρύσσουν («εὐαγγελίζονται») τὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ἔγινε γνωστὸς ὡς προσωπικὸς Θεὸς διὰ τῶν προφητῶν καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἕνα Θεὸς ποὺ παρεμβαίνει στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Αὐτὲς οἱ θρησκείες, καὶ ἰδιαίτερα ἡ χριστιανικὴ, ἐρεΐδονται στὴν εἰς Θεὸν πίστη: «πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν», εἶναι ἡ χαρακτηριστικὴ χριστιανικὴ ἔκφραση, ποὺ δὲ συναντᾶμε οὔτε στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, οὔτε στὸν Ἰνδουϊσμό, οὔτε στὸν Σιντοϊσμό...

Τὸ νὰ πιστεύεις σ' ἕνα Θεό, ὁ ὁποῖος, σύμφωνα μὲ τὴ θρησκεία τῆς Βίβλου, ἀποκαλύφθηκε καὶ ἔδρασε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, σημαίνει νὰ πάρεις θέση προσωπική. Μία θέση στὰ πλαίσια προσωπικῆς σχέσεως μὲ ἕνα προσωπικὸ Θεό. Ἐτοί, ὅπως σὲ κάθε προσωπικὴ σχέση, ἡ γνήσια χριστιανικὴ πίστη περνᾶει συχνὰ ἀπὸ ἀμφιβολίες, στιγμὲς κρίσης, ξεπεράσματα κρίσεων καὶ ἐμβαθύνσεις. Ἡ προσωπικὴ πίστη μοιάζει μὲ τὴν ἱστορία μιᾶς ἀγάπης. Τὸ νὰ μελετήσουμε ἀπὸ ἄποψη ψυχολογικὴ τὴ χριστιανικὴ θρησκεία, σημαίνει λοιπὸν νὰ μελετήσουμε ὑπάρξεις ποὺ βρίσκονται στὴ διπολικότητα πίστη - ἀπιστία.

Ἐνα μικρὸ παράδειγμα γιὰ νὰ δώσουμε τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Τὸ ἄτομο Χ πιστεύει στὸ Θεὸ ὡς πατρικὴ πρόνοια. Ὅταν ἡ σύζυγός του πέσει βαρεῖα ἄρρωστη, προσεύχεται στὸ Θεὸ μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἐπέμβει πρὸς θεραπεία τῆς συζύγου του. Ὅταν ἐκείνη πεθάνει, ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστη του διέρχεται κρίση. Δὲ μπορεῖ πιά νὰ πιστεύει σ' ἕνα Θεὸ τέτοιον ποὺ τὸν εἶχε φανταστεῖ. Γιατί μοῦ τὸ ἔκανε αὐτὸ ὁ Θεός μου, ἔλεγε κάποιος, διανοούμενος ὡστόσο. Ἡ κρίση μπορεῖ νὰ βρεῖ δύο διεξόδους: ἢ ἀπορρίπτει χωρὶς πολλὰ - πολλὰ τὸ Θεὸ τῆς χριστιανικῆς του πίστεως, ἢ μεταβάλλει τὴν ἐρμηνεία τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος ἀναφορικὰ μὲ τὸ Θεὸ ὡς πατρικὴ πρόνοια.

Γιὰ νὰ ἀσκήσουμε ὀρθὰ τὴν ψυχολογία τῆς θρησκείας στὸ χριστιανικὸ ἔθνος ἢ σ' ἕνα ἔθνος ἐπηρεασμένο ἀπ' τὸ Χριστιανισμό, πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχουμε ἐπαρκῆ γνώση τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἀκόμη κι ἂν προσωπικὰ εἴμαστε ἄπιστοι. Δυστυχῶς, διαπιστώνω ὅτι πολλοὶ ψυχολόγοι ποὺ κάνουν ἐρευνες ψυχολογίας τῆς θρησκείας, δὲν ἔχουν παρὰ παχυλὴ γνώση τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Κατασκευάζουν ὡς ἐκ τούτου ψυχολογικὲς ἐρμηνευτικὲς ὑποθέσεις, ὡσὰν νὰ ἔκαναν ψυχολογία τοῦ ἀλόγου καὶ νὰ σκέπτονταν ἔτσι: «ἐὰν ἐγὼ ὁ ἴδιος ἤμουν ἄλογο...». Ἐνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα λάθη, γιὰ παράδειγμα, συνίσταται στὸ γεγονός ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουν πὼς ἡ πίστη εἶναι ἀξεδι-

λυτα προσωπικὴ σχέση καὶ ἀποδοχὴ ἐνὸς κάποιου περιεχομένου (τοῦ «Πιστεύω»), καὶ ὅτι οἱ δύο αὐτὲς ὄψεις συνδέονται μεταξὺ τους μὲ ἕνα λεπτὸ καὶ ποικίλο τρόπο. Τὰ ἀποδιδόμενα στὸ Θεὸ ὀνόματα: πρόνοια, κριτής, πατέρας... εἶναι στοιχεῖα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ποὺ συνιστοῦν ἐξίσου τὴ βάση βιωματικῶν σχέσεων.

Ἡ διπολικότητα πίστη - ἀπιστία εἶναι συνεπὼς χαρακτηριστικὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Δὲν τὴν συναντοῦμε ταυτόσημη σὲ ἄλλες θρησκείες.

Στὴ σύγχρονη Δύση αὐτὴ ἡ διπολικότητα κυριαρχεῖ στὸ ἔθνος τῆς θρησκείας ἀλλ' ἀκόμη καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐπανειλημμένα οἱ ἐρευνες ἐδείξαν, ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν δυτικῶν (πάνω ἀπὸ 80%) ὁμολογοῦν ἀκόμα πὼς «πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει Θεός». Ἀλλὰ οὔτε τὸ 40% ὁμολογεῖ πίστη σὲ μιὰ ζωὴ πέραν τοῦ τάφου. Καὶ ὅπωςδήποτε ὄχι στὴν ἀνάσταση τῶν σωμάτων. Καὶ ἂν συνεχίσουμε τὴν ἐρευνα μὲ συνεντεύξεις ἢ μὲ εἰδικὰ ἐργαλεῖα παρατηροῦμε ὅτι μεγάλη μερίδα αὐτῶν ποὺ λένε «πιστεύω ὅτι ὑπάρχει Θεός», δὲν πιστεύει σὲ προσωπικὸ Θεό. Αὐτὴ ἡ παρατήρηση δείχνει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ ἔχουν βαθύτατα σημαδευτεῖ καὶ διαπλασθεῖ ἀπ' τὴ χριστιανικὴ θρησκεία. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, προκειμένου γιὰ τὴ θρησκεία, ἔχουν κατὰ νοῦν τὸ βιβλικὸ μονοθεϊσμὸ καὶ ὄχι τὸν ἀρχαῖο πολυθεϊσμὸ ἢ τὸν ἀνιμισμὸ, ὅπως συμβαίνει ἀκόμα στὴν Ἰαπωνία. Ἀπ' αὐτὴ τὴ θρησκεία ποὺ διαμόρφωσε τὸ πνεῦμα τους, διατηροῦν τὴ λέξη «Θεός», ἀλλὰ τῆς ἀφαιροῦν συχνὰ τὸ ἰδιάζον χριστιανικὸ της περιεχόμενο. Μιὰ μειονότητα ἀπορρίπτει ἀκόμη καὶ τὴ λέξη καὶ δηλώνεται ἄθεη, προσθέτοντας ἐνίοτε ὅτι διατηρεῖ ὡστόσο μιὰ κάποια θρησκευτικὴ διάθεση. (Συνεχίζεται)

Μία ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα ἐκδοση ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ ΛΑΤΡΕΙΕΣ

**Ἄπειλή γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴν κοινωνία
καὶ τὸν πολιτισμὸ μας.**

*Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος
κ. Χριστοδούλου.*

*Ποιὲς εἶναι αὐτὲς οἱ σατανιστικὲς, κατα-
στροφικὲς λατρεῖες; Πῶς δροῦν στὴν Ἑλλάδα;
Τί πρέπει νὰ κάνετε καὶ τί νὰ ἀποφεύγετε ἐ-
σεῖς καὶ τὰ παιδιά σας, ὥστε νὰ μὴ παγιδευθῆ-
τε σ' αὐτὲς;*

*Στὶς 64 σελίδες τῆς ἐκλαϊκευμένης αὐτῆς
μελέτης, ἐξ ὀλοκλήρου σὲ τετραχρῶμα καὶ μὲ
πλήθος φωτογραφίες, δίδονται πειστικὲς ἀπαν-
τήσεις.*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ένθεος τῆς Οἰκουμένης φωστήρ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗ ΘΥΡΑΘΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑ*

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Ὁ Μ. Βασίλειος τὸ θέμα του νὰ ἀρνεῖται ἢ νὰ καταφάσκει τὴν θύραθεν παιδεία, τὸ συσχετίζει μὲ τὴν δημιουργία οὐρανοῦ στὸ τέρμα τῆς τελειώσεως, τῆς θεώσεως, πράγμα πού ἀδυνατεῖ νὰ τὸ κατορθώσει ἢ θύραθεν παιδεία. Ἐνῶ ἡ σοφία τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι μιὰ συνεχῆς προετοιμασία τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν παραδείσῳ. «Ἐπὶ μακρότερον, γράφει, προΐμεν ταῖς ἐλπίσι καὶ πρὸς ἕτερου βίου παρασκευὴν ἅπαντα πράττομεν». Δίδει δηλ. καὶ τονίζει τὶς προτεραιότητες. Τί εἶναι πρῶτο καὶ τί δεύτερο. Τί προηγείται καὶ τί ἔπεται. Μάλιστα ἐδῶ τονίζει καὶ ἀναλύει καὶ τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ κατορθώσει καὶ νὰ πραγματοποιήσει ὁ χριστιανὸς κάτι τέτοιο χωρὶς νὰ ἀρνεῖται τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμβολὴ καὶ τῆς ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας.

Γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ πραγματικότητα στὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ, γράφει, ἀνάγκη εἶναι νὰ στολιστεῖ ἡ ψυχὴ μὲ τὶς διάφορες ἀρετές. Ὁ Μ. Βασίλειος μιλώντας γι' αὐτὲς δείχνει πόσο τὸν ἐπηρεάζει τὸ πνευματικὸ ἑλληνικὸ περιβάλλον τῆς ἐποχῆς. Οἱ βασικὲς αὐτὲς ἀρετὲς εἶναι ἡ σωφροσύνη, ἡ ἀνδρεία, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φρόνηση. Αὐτὲς εἶναι οἱ ἀρετὲς πού προβάλλει ὁ Πλάτωνας καὶ ἡ μεταγενέστερη ἑλληνικὴ φιλοσοφία. Τί συμβαίνει λοιπόν, εἶναι ὁ Βασίλειος πλατωνικός; Γιατί δὲν μιλά μόνο γιὰ τὴν ἀγάπη, γιὰ τὴ πίστη καὶ γιὰ τὴν ἐλπίδα ὅπως ὁ Παῦλος; Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ἐδῶ πὼς οἱ σπουδὲς του ἦταν πρόσφατες. Ἀναπνέει τὸ κλίμα τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως πού τόσο καλὰ γνώριζε καὶ πού εἶχε μιὰ στροφὴ πρὸς τὴν ἠθική. Σὲ παλαιοδιαθηκικά ἔργα, ὅπως στὸ Δ' Μακκαβαίων, εἶχαν προσληφθεῖ ἑλληνικὲς ἀρετές. Ὅσο δὲν κινδύνευε νὰ νοθεύει τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποιεῖ στοιχεῖα τῆς ἠθικῆς Φιλοσοφίας. Δὲν ἀναλύει ὁμως καὶ δὲν δίνει στὶς πλατωνικὲς αὐτὲς ἀρετὲς κανένα χριστιανικὸ χαρακτηριστικό. Αὐτὸ δείχνει ὅτι δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὰ πλατωνικά στοιχεῖα ἢ ὅτι συνειδητὰ ἢ ἀσυνεῖδητα ἐπηρεάζεται ἀπὸ αὐτά.

Νὰ λοιπόν πού δὲν ἦταν μόνο ταπεινοφροσύνη ὅταν ἔγραφε: «Ἐγκατέλειπα τὴν πόλιν ἀλλὰ εἶναι δύσκολο νὰ ἐγκαταλείψω τὸν ἑαυτό μου». Καὶ ὁ ἑαυτὸς του ἦταν ζυμωμένος μὲ τὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα.

Β'

Ἡ ἐναντίον τοῦ Ἀρειανισμοῦ πολεμικὴ του μὲ τὸν προφορικὸ λόγο καὶ τὰ συγγράμματά του, καὶ ἡ

ἀναφορὰ του στὴν Ἀρειανικὴ αἵρεση καὶ στὶς συνέπειες ἀπὸ τὴν παραδοχὴ τῆς γιὰ νὰ κατανοηθεῖ καὶ γιὰ νὰ μὴν παρερμηνευθεῖ ἀπὸ μερικὸς ὡς μισαλλοδοξία καὶ φανατισμὸς ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἀποδοθεῖ μὲ ὅλες τὶς διαστάσεις τῆς σὰν ἔκφραση τῶν θεμελιωδῶν ἱστορικο-φιλοσοφικῶν καὶ ἀνθρωπολογικῶν ἰδεῶν τοῦ Μεγάλου αὐτοῦ Πατρὸς καὶ Διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας μας, κρίνεται ἀναγκαῖα.

Ὁ πρεσβύτερος τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρειὸς ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δηλ. δὲν εἶναι Θεὸς ἀλλὰ κτίσμα τοῦ Θεοῦ, πού σημαίνει ὅτι εἶναι ὄν πεπερασμένο, σχετικὸ. Ὁ Ἀρειὸς ἔλεγε: «Ὁ Υἱὸς εἶναι ἀλλότριος καὶ ἀνόμιος κατὰ πάντα τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας... κτίσμα ἐξ οὐκ ὄντων θελήματι τοῦ πατρὸς πρὸ χρόνων καὶ αἰῶνων». «...ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν πρὶν γέννηται». Οἱ λόγοι τοῦ Ἀρειοῦ συνοψίζουν τὶς ἀρνητικὲς δοξασίες του γιὰ τὴν θεότητα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀκολουθία τῆς παραδοχῆς τῆς θέσεως αὐτῆς εἶναι ἡ ἀρνηση τῆς θεώσεως, τῆς τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐμμονὴ του στὴ σχετικότητα κατὰ τὴν μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἔνωση τοῦ ἀνθρωπίνου ὑποκειμένου. Ἄρα ὁ ἄνθρωπος ἐν Χριστῷ μὴ θεούμενος δὲν λυτροῦται. Συνέπεια λογικῆ μᾶς τέτοιας παραδοχῆς ἀποτελεῖ ἡ ἀπαισιοδοξία γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου πρὸ τὸν Θεόν, ἡ ὁποία εἶναι πορεία ἀδικαίωτη καὶ ἄρα μάταιος ὁ ἀνθρώπινος ἀγώνας γιὰ βελτίωση ἀπὸ τὸν φαῦλο καὶ τραγικὸ κύκλο τῆς σχετικοκρατίας, ἀπαισιοδοξία δὲ ἀντίληψη γιὰ τὴν ἱστορία ρίπτει τὸν ἄνθρωπο στὸ τέλμα τοῦ πνευματικοῦ μαρασμοῦ καὶ στὸ σκοτάδι τοῦ θανάτου.

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐφθαρμένος ἀπὸ τὴν ἀρειανικὴ πλάνη, εἶναι τὸ πολῦτιμο ἀντικείμενο τῆς ποιμαντορικῆς παιδευτικῆς μέριμνας τοῦ Μ. Βασιλείου στὸν ἐναντίον τῆς ἀρειανικῆς ἀπάτης ἀγώνα, ὥστε νὰ σωθεῖ «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» διότι «ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἡ σωτηρία». Οἱ ἐναντίον τοῦ Ἀρειοῦ ἀγῶνες του ἀποδεικνύουν τὴν ἀγάπη του γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὅταν μαζί μ' αὐτὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ διωγμοὶ τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὑπέστη ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου. Οἱ ἀγῶνες του ἀκόμη ἐναντίον τῆς ἀδικίας καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητος καὶ ἡ φιλανθρωπικὴ του δράση, εἶναι θετικὴ προσφορὰ ἀγάπης γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὸν ταπεινὸ καὶ τὸν πτωχὸ τοῦ ὁποίου καὶ ἡ ἀξία καὶ ἡ σωτηρία διακονοῦνται ἀπὸ τὸν Μ. Βασίλειο.

Ἡ τιμὴ καὶ ἡ μνήμη πού ἐμεῖς ἀποδίδουμε στὸν Μεγάλου τῆς Καισαρείας Φωστῆρα δὲν νομίζω ὅτι εἶ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 12 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους

ναι τυπική αλλά ουσιαστική. Έκφραση τῆς πορείας μας ἀπὸ τὸ κατ' εἰκόνα πρὸς τὸ καθ' ὁμοίωσιν, ἔτσι ὅπως ἐκεῖνος μᾶς δείχνει τὸ δρόμο μὲ τὴ ζωὴ καὶ μὲ τὸ ἔργο του καὶ μὲ τὸ φωτεινὸ του παράδειγμα. Ἡ τιμὴ καὶ ἡ μνήμη ποὺ τοῦ ἀποδίδουμε ἔχει πολλὰ νὰ μᾶς προσφέρει καὶ νὰ μᾶς διδάξει. Γιατὶ χωρὶς νὰ τὸ λέμε μὲ καύχηση, ἐμεῖς δὲν εἴμεθα «ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων». Ἐμεῖς οὔτε ἐπιτόλαια οὔτε κατ' ἐπίφραση ἀναμνηνησόμεθα καὶ τιμοῦμε πρόσωπα καὶ γεγονότα. Γιὰ μᾶς ὅλα ἔχουν βαθύτερες καὶ οὐσιαστικότερες προεκτάσεις. Ἀφοροῦν σὲ τελευταία ἀνάλυση τὴν προσπάθεια καὶ τὸν ἀγῶνα μας γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς μας καὶ τῆς ὁμοιώσεώς μας μὲ τὸ Θεό.

Τιμοῦμε τὸν Μ. Βασίλειο σὰν τὸν ἅγιο τῆς ἀγάπης, τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐορτάζουμε αὐτὸν σὰν τὸν κατ' ἐξοχὴν προστάτη τῶν Γραμμάτων.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος σημειώνει ὅτι ὁ φίλος του Βασίλειος ἦτο «μέγιστος ἱερεὺς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ πρὸ τῆς Ἱερουσλήμης». Καὶ ὅπως πολλὴ ὥραϊα τονίζει τὸ τροπάριο τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὁρθοῦ τῆς ἐορτῆς του ἦτο «ἄλλος ἱερωμένος Θεῶ». Ἡ ἔννοσή του μὲ τὸ Χριστὸ καὶ ἡ ὑποταγὴ του στὸ θέλημα Ἐκείνου, τοῦ ἐχάρισε τὸ σύνολο τῶν ἀρετῶν, ὥστε νὰ ἀναδειχθεῖ τύπος καὶ ὑπόδειγμα, ὁ «νόμος τῆς ἀρετῆς δι' ὅλους» (Γρηγόριος). Ἦτο ὁ «πατὴρ τοῦ λαοῦ, ὁ φίλος τῶν δυστυχῶν καὶ ὁ ἀνεξάντλητος ἐν τῇ ἐλπιουσίῃ» ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ Κων. Παπαρηγόπουλος. Ἡ ἀγάπη του ἦτο ἀφθαστη. Ὅλα τὰ προσφέρει γιὰ τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ἀρρώστους, τοὺς ἐγκαταλειμμένους, τοὺς πεινασμένους, τοὺς πενθοῦντες, τὰ ὄρφανά, τοὺς γέροντες, τοὺς ταξιδιώτες. Τὸ μεγάλο καὶ ἀσύγκριτο κοινωνικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ του ἔργο ἔμεινε φωτεινὸ καὶ ἔξοχα διδακτικὸ καὶ μνημονεύεται σὰν τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργο τῆς ἀγάπης, ἀνταπαρνήσεως καὶ φιλανθρωπίας.

Ὁλόκληρη πόλη φιλανθρωπικῶν καὶ εὐαγῶν ἰδρυμάτων, ἡ ὀνομαστὴ «Βασιλειάδα», ἡ «καινὴ πόλις», κατασκευάζεται γιὰ νὰ παρέχεται κάθε εἶδους ἐξυπηρέτηση σὲ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη. Πολλὴ ὥραϊα μᾶς τὴν περιγράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος: «Ἐβγα, λέει, λίγο ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι καὶ παρατήρησε τὴν “καινὴν πόλιν”, τὸ ταμεῖο τῆς εὐσεβείας, τὸ κοινὸ θησαυροφυλάκιο τῶν πλουσίων, ὅπου καταθέτουν τὰ περισσεύματα τοῦ πλοῦτου, τὰ περισσεύματα ποὺ μὲ τίς προτροπὲς καὶ τίς συμβουλὲς τοῦ Βασιλείου ἔγιναν χρήσιμα καὶ ἐτίναξαν τὴν σκουριὰν ἀπὸ ἐπάνω τους καὶ δὲν εὐχαριστοῦν πιά τοὺς κλέπτες. Ἐκεῖ κοιτάζεται ἡ ἀρρώστια μὲ μάτι γυμνασμένο ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ φιλοσοφία, μαλακώνει ὁ πόνος, ἐξασκεῖται ἡ συμπόνια. Μὲ τὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα τοῦ Βασιλείου δὲν ἔχομε πιά μπροστά μας τὸ φοβερὸ καὶ ἐλεεινὸ θέαμα ἀνθρώπων ποὺ φαίνονται νεκροὶ πρὶν πεθάνουν».

Γιὰ τὸ πῶς βέβαια κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχει καὶ νὰ πραγματοποιήσει αὐτὸ τὸ τεράστιο ἔργο μιὰ μόνον

ἐξήγηση ὑπάρχει, σημειώνει σύγχρονος κληρικὸς θεολόγος. Ὅτι τὸ ἔργο τὸ βοήθησαν μὲ ὅλες τῶν τῆς δυνάμεις πλούσιοι καὶ πτωχοί. Καὶ τὸ βοήθησαν γιατί γνώριζαν ὅτι ὁ ἐμπνευστὴς του, ὅταν ἔμπαινε ἐνεργὰ στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας, ὅλη τὴν περιουσία του —ποῦ ἦτο τεράστια— τὴν εἶχε διανεμίει στοὺς πτωχοὺς καὶ ζοῦσε λιτότατα καὶ πτωχότατα. Αὐτὸ εἶναι τὸ πολύτιμο δίδαγμα τῆς φιλανθρωπικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητος τοῦ Μ. Βασιλείου. Δίδαγμα ποὺ φωτίζει καὶ ἐμπνέει.

Γ'

Ἄλλὰ καὶ στὴ γενικότερη μόρφωση, γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ συντομία, ἐπανερχόμενοι στὸ πρῶτο μέρος τοῦ παρόντος, δὲν ὑστέρησε ὁ Μ. Ἱεράρχης. «Παιδείας γεγονῶς ἀπάσης ἔμπλεως», σημειώνει ὁ Δαμασκηνός. Καὶ στὸ συναξάριό του διαβάζουμε:

«Ζῆ Βασίλειος καὶ θανὼν ἐν Κυρίῳ

Ζῆ καὶ παρ' ἡμῖν ὡς λαλῶν ἐκ τῶν βιβλίων».

Δηλαδή ζεῖ ὁ Βασίλειος ἀν καὶ ἀπέθανε, ζεῖ καὶ μᾶς μιλεῖ μὲ τὰ συγγράμματά του. Μὲ τὴ σοφία, τὴ μόρφωση καὶ τὴ σύνεσή του «θεοπροεπῶς ἐδογματίωσε, τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτράνωσε», ὥστε «ὁ φθόγγος αὐτοῦ εἰς πάσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν» (ἀπολυτίκιο).

Εἶναι τὸ «στόμα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ τῶν δογμάτων χρυσοὴ ἀηδὼν» ὅπως τὸν χαρακτήρισε ὁ ἀδελφός του Γρηγόριος Νύσσης. Εἶναι «τὸ καύχημα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ οὐρανοφάντωρ, ὁ μέγας τῆς ἀλήθειας διδάσκαλος καὶ ὁ ἐνθεὸς τῆς οἰκουμένης φωστήρ» κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Βασίλειος ἀνεδείχθη ἕνα ἀπὸ τὰ πολυμερέστερα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀπέκτησε τόση γνώση ὅσην σπανίως βρῖσκει κανεὶς σ' ἕναν ἄνθρωπο. Δὲν ὑπῆρξε κλάδος ἐπιστήμης ποὺ νὰ μὴν ἐσπούδασε καὶ γνώση ποὺ νὰ μὴν ἀπέκτησε. Μὲ λόγους καὶ τὰ συγγράμματά του συντελεῖ στὴν καταπολέμηση τῶν αἰρέσεων, στὴν διαφύλαξη τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ στὴν πνευματικὴ τροφοδοσία τῶν πιστῶν του καὶ ὅλων τῶν χριστιανικῶν γενεῶν. «Τὸ τοῦ Χριστοῦ ἔθνος ἅγιον φιλοσοφία καὶ ἐπιστήμη πάτερ ἐποίησας», ψάλλουμε χαρακτηριστικὰ.

Ἀνεδείχθη μὲ τὴ σοφία καὶ τὴ μόρφωσή του ὁ Βασίλειος «φωστήρ φαεινός». Ἡ φωτιστικὴ λαμπάδα ποὺ φωτίζει τὴν οἰκουμένη. Ἀνεδείχθη ὁ Βασίλειος μέσα στὴ μεγάλη χορεία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὁ μέγας διδάσκαλος καὶ παιδαγωγός, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ποιμένας καὶ ὁ κοινωνικὸς ἐργάτης, ὁ δογματικὸς καὶ πολεμικὸς θεολόγος, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ρήτορας καὶ ὁ ἀφθαστος ἐρημνητὴς τῆς Θ. Γραφῆς. Οἱ γενεὲς τῶν ὀρθοδόξων τὸν ἀνευφημοῦν σὰν τὸ βασιλικὸ στολίδι τῆς Ἐκκλησίας, «ὡς Βασίλειον κόσμον τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ» καὶ κάθε χρόνο στὴ μνήμη του τὸν χαιρετίζουν σὲ τόνο εὐλαβικό: «Ὡ θεία καὶ ἱερὰ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας μέλισσα, Ἀντὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος».

Η ΙΒ΄ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τού κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

ΣΤ. Ὁ ἅγιος Πατὴρ θὰ σημειώσῃ ἐμφαντικῶς ὅτι, συνεπῆς πρὸς τὴν υπόσχεσιν αὐτοῦ, ὅπως ἀναφέρει εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ βαπτισθοῦν τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη ὁ Κύριος, θὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὰς προφητείας, ἐπειδὴ ἡ παρουσία τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἦτο πρόσφατος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἀντιλεγομένη, καὶ ἐπειδὴ “Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας”⁵³. Οὕτω, θὰ ἀναζητηθῇ ὁ χρόνος γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, καὶ οἱ μέλλοντες νὰ βαπτισθοῦν θὰ ἀσφαλισθοῦν ὡς πρὸς τὴν πίστιν. Ὡς πρώτη προφητεία ἀναζητεῖται ἡ τοῦ Μωϋσέως ρῆσις “προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὡς ἐμὲ ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεὸς σου”⁵⁴. Ἡ ἔκφρασις “ὡς ἐμὲ” θὰ ἐρμηνευθῇ εἰς οἰκεῖον μέρος. Ὁ ἅγιος Κύριλλος θὰ ἀναζητήσῃ, κατ’ ἀρχάς, τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ χρόνου γεννήσεως τοῦ Προφήτου περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλεῖ ὁ Μωϋσῆς εἰς χωρία τῆς Γενέσεως. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀναφερθῇ εἰς τὴν πρὸ τοῦ Μωϋσέως προφητείαν τοῦ Πατριάρχου Ἰακώβ, τὴν περιεχομένην εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ πρὸς τὸν υἱὸν του Ἰούδα, “Ἰούδα, σὲ αἰνέσασαι οἱ ἀδελφοί σου”⁵⁵, καὶ “οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν”⁵⁶. Ὁ ἅγιος θὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι ἡ προφητεία λέγει “προσδοκία ἐθνῶν”, ὄχι Ἰουδαίων, διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι ὁ προφήτης ἔδωκεν ὡς σημεῖον τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐξουσίας τῶν Ἰουδαίων. Ἐὰν δὲν εἶχον οὗτοι ὑποδουλωθῇ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, δὲν θὰ ἤρχετο ἀκόμη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν κόσμον. Ἐὰν ἐκυβερνῶντο ὑπὸ τοῦ καταγομένου “ἐκ γένους Ἰούδα καὶ τοῦ Δαβίδ”⁵⁷, δὲν θὰ ἤρχετο ὁ Προσδοκώμενος ἀκόμη. Ὁ ἅγιος Κύριλλος θὰ προσθέσῃ ὅτι αἰσχύνεται νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν προσφάτως λεγομένων ὑπ’ αὐτῶν περὶ τῶν Πατριαρχῶν, ποία δηλαδὴ εἶναι ἡ καταγωγή των καὶ ποία ἡ μήτηρ αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἀφήνει εἰς ὄσους εἶναι εἰδικοί. Ὡς σημεῖον Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος εἶναι “προσδοκία ἐθνῶν”, ὀρίζεται ὁ πῶλος, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ἰακώβ “δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ”⁵⁸. Περὶ αὐτοῦ τοῦ πῶλου ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου “Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών. κήρυσσε, θύγατερ

Ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων αὐτὸς, πρᾶς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον”⁵⁹. Ἡ προφητεία αὕτη ἀναφέρεται σαφῶς εἰς τὴν θριαμβευτικὴν πρὸ τοῦ Πάθους εἴσοδον τοῦ Χριστοῦ εἰς Ἱερουσόλυμα.

Ἄξιζοι νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι, εἰς τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ “καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν”, ἡ ὁποία ἐλέχθη εἰς τὸν Ἰούδα, ἐγκρύπτεται ἡ παγκοσμιότης τῆς ἀναμονῆς τοῦ Μεσσίας. Ἡ σωτηρία, δηλαδὴ, ἡ ὁποία θὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ Μεσσία, ὁ Ὅποιος θὰ εἶναι ἀπόγονος τοῦ Ἰούδα δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ εἰς σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐνταῦθα, ἀξιζοι ἐπίσης νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι μεσσιανικὰς προσδοκίας δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν ὄχι μόνον εἰς τὰς προφητείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἰς τὰς ὁποίας βεβαίως τὸ μεσσιανικὸν ἰδεῶδες παρουσιάζεται σαφές, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ μυθολογίας τῶν ἄλλων λαῶν, βεβαίως συνεσκιασμένως (πλείονα περὶ τοῦ μεσσιανικοῦ ἰδεῶδους εἰς τοὺς λαοὺς ἐκτὸς τοῦ Ἰσραήλ, ἰδὲ ἐν, Π. Ν. Τρεμπέλα, «Ἀπολογητικαὶ Μελέται» Ε, «Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ», Ἐκδοσις Ἀδελφότητος Θεολόγων “Ὁ Σωτὴρ”, Ἀθῆναι - Ὀκτώβριος 1982, σ. 405 - 407).

Ὁ ἅγιος Κύριλλος θὰ προσαγάγῃ καὶ ἄλλας μαρτυρίας, προκειμένου νὰ ἐξακριβωθῇ πλήρως ὁ χρόνος τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἀναφέρει τὴν ψαλμικὴν ρῆσιν «υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε»⁶⁰. Αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὴν αἰδίων γέννησιν τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς (Υἱὸς μου εἶ σύ), καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ (ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε)⁶¹. Ἐπίσης τὸ Ψαλμικὸν «ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ»⁶². Ὡς ράβδος σιδηρᾷ νοεῖται ἀλληγορικῶς ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων, περὶ τῆς ὁποίας προεφητεύθη ὑπὸ τοῦ Δανιήλ, ὅτε ἐνυπνιάσθη ὁ Ναβουχοδονόσορ περὶ τοῦ ἀδριάντος, ὅτι λίθος ἀποσπασθεὶς ἀπὸ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ χωρὶς νὰ ἔχη κατασκευασθῇ ἀπὸ ἀνθρώπους θὰ κατακυριεύει τὴν οἰκουμένην. Καὶ λέγει σαφῶς ὁ προφήτης “καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῶ ἑτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται”⁶³. Ὡς λίθος ἀποσπασθεὶς ἄνευ ἐνεργείας ἀνθρωπίνων χειρῶν ἐννοεῖται ὁ Μεσσίας,

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 387 τοῦ ὑπ’ ἀρ. 18/1993 τεύχους.

“τὸ δὲ ἐπὶ γῆς ἐγκαθιστάμενον αἰώνιον βασιλεῖον εἶναι ἡ Μεσσιακὴ βασιλεία”⁶⁴. Ἐκ τῆς προφητείας αὐτῆς προέρχεται ὁ προεόρτιος τῶν Χριστουγέννων Εἰσιμὸς τῆς ἐνάτης ὠδῆς “λίθος ἀχειροτόμητος ὄρους, ἐξ ἀλαξεύτου σου Παρθένε, ἀκρογωνιαίος ἐτιμήθη, Χριστὸς συνάψας τὰς διεστώσας φύσεις· διὸ ἐπαγγελλόμενοι σὲ Θεοτόκε μεγαλύνομεν”.

Παρὰ ταῦτα, οἱ ἄνθρωποι ζητοῦν σαφεστέραν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ χρόνου ἐμφανίσεως τοῦ Σωτῆρος. Διότι, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι δύσπιστος, δὲν δύναται νὰ πιστεύσῃ ἐπακριβῶς εἰς τὰ λεγόμενα τοῦ ἁγίου, ἐὰν δὲν προσδιορισθοῦν ἐπακριβῶς καὶ αὐτὰ τὰ ἔτη τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος. Εἰδικώτερον ὁ ἅγιος θὰ ἀναφέρῃ ὅτι ὁ ἀκριβὴς χρόνος θὰ πρέπει νὰ ἐντοπισθῇ εἰς τὴν χρονικὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκλείψουν οἱ βασιλεῖς οἱ καταγόμενοι ἐκ τοῦ Ἰουδα, (δηλαδὴ ἐκ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους), καὶ θὰ βασιλεύσῃ ὁ ἀλλόφυλος Ἡρώδης. Σαφῆς εἶναι ἡ προφητεία τοῦ Δανιὴλ, ἡ ὁποία ὑπηρετήθη ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου: “καὶ γνῶση καὶ συνήσεις· ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλὴμ ἕως χριστοῦ ἡγουμένου ἐβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἐβδομάδες ἐξήκοντα δύο”⁶⁵. Κατὰ συνέπειαν, τονίζει ὁ ἅγιος Κύριλλος, ἐξήκοντα ἑννέα ἐβδομάδες ἐτῶν συναποτελοῦν ἔτη τετρακόσια ὀγδόντα τρία. Τὸ ἀκριβὲς νόημα τῆς προφητείας εἶναι, κατὰ τὸν Κύριλλον, ὅτι, μετὰ παρελευσιν τετρακοσίων ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅτε θὰ εἶχον πλέον ἐκλείψει οἱ γηγενεῖς Ἰουδαῖοι ἄρχοντες, θὰ ἐβασίλευεν εἰς ἀλλόφυλος βασιλεὺς, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου θὰ ἐγεννᾶτο ὁ Χριστὸς. Ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος, ὠκοδόμησε τὴν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὸ ἕκτον ἔτος τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας. Τοῦτο, χρονολογικῶς, συμπίπτει πρὸς τὴν ἐξηκοστὴν ἔκτην Ὀλυμπιάδα. Ὀλυμπιάς καλεῖται κατὰ τοὺς Ἕλληνας ὁ ἀθλητικὸς ἀγὼν, ὁ ὁποῖος ἐγένετο ἀνὰ τετραετίαν. Ἐλάμβανε δὲ χώραν ἀνὰ τετραετίαν ἕνεκα τῆς ἡμέρας, ἡ ὁποία δημιουργεῖται εἰς διάστημα τεσσάρων ἐτῶν, ἐκ τῶν τριῶν ὡρῶν, αἱ ὁποῖαι πλεονάζουν κατ’ ἔτος. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, διότι κατ’ ἔτος ὑπολείπονται τρεῖς ὥραι, κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου⁶⁶. Ὁ Ἡρώδης ἐβασίλευσε κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἑκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἔκτης Ὀλυμπιάδος. Ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἔκτης, λοιπόν, ἕως τῆς ἑκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἔκτης Ὀλυμπιάδος ὑπολείπονται ἑκατὸν εἴκοσι Ὀλυμπιάδες καὶ πλέον τι. Κατὰ συνέπειαν, ἑκατὸν εἴκοσι Ὀλυμπιάδες συναποτελοῦν τετρακόσια ὀγδοήκοντα ἔτη. Τὰ ὑπόλοιπα ἔτη εἶναι δυνατὸν νὰ ἀριθμηθοῦν μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τετάρτου. Οὕτως, ὡς ἀπόδειξις τοῦ πληρώματος

τοῦ χρόνου, δύναται νὰ προσκομισθῇ τὸ Γραφικὸν “ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλὴμ ἕως χριστοῦ ἡγουμένου ἐβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἐβδομάδες ἐξήκοντα δύο”⁶⁷. Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἐρμηνεῖαι περὶ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ διὰ τὰς ἐβδομάδας τῶν ἐτῶν.

53. Ἐβρ. 13, 8. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 144, 23-24.

54. Δευτ. 18, 15. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 144, 25-26.

55. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 144, 30 (Γεν. 49, 8).

56. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 144, 31-33. Πρβλ. Γεν. 49, 10.

57. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 144, 35.

58. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 145, 1 (Γεν. 49, 11).

59. Ζαχ. 9, 9. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 145, 1-2.

60. Ψαλμ. 2, 7. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 145, 4.

61. Τὸ Ψαλτήριον μετὰ συντόμου ἐρμηνείας, ὑπὸ Π. Ν. Τρεμπέλα, Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή», Ἀθῆναι 1955, σελ. 16.

62. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 145, 5 (Ψαλμ. 2, 9).

63. Δαν. 2, 44. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 145, 12-14.

64. Β. Βέλλα, Ὀρθοκεντρικαὶ Προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τόμος Β, Ἀθῆναι 1963, σελ. 169.

65. Δαν. 9, 25. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 145, 20-23.

66. Ἐνταῦθα, βεβαίως, προϋποτίθεται τὸ γεωκεντρικὸν σύστημα.

67. Δαν. 9, 25. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, 145, 38-146, 1.

ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Σὰν παραδείσια συμφωνία ἀγγέλων
στὰ μακρινὰ τῆς Παναγίας τὰ δάση
πού βγάνει δάκρυ, μηδὲ νὰ γελάσει
μπορεῖ, βγαῖναν τραγούδια καλογέρων.

Ἀγγελικὰ γονατιστὴ τὸ μέλλον
τοῦ ἀγοριοῦ ψυχούλα θὰ γιορτάσει
καὶ μὲ τὰ μάτια του μὲς στὸ γιορτάσι
ἀκούει τὸ τραγούδι τῶν ἀγγέλων.

Καὶ τώρα δῶ ἀπὸ τὴν ἐρημία
στῆς πόλης τῆ βουή, τὴν ἁμαρτία
ᾧ, πὼς διαφέρουν κόσμος, οὐρανοί·
μὰ μέσ’ ἀπ’ τὴ νεανικὴ καρδιά του,
πού κρύβεται ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγνότητά του,
γιὰ ὅλους καὶ γιὰ μὲ βγαίν’ προσευχή.

ΝΙΚ. Κ. ΔΡΑΤΣΕΛΛΑΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἄξιος!

Κλῆρος καὶ λαὸς ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἀνέπεμψε πρὸς τὸν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας δεήσεις καὶ ἱκεσίες — ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἴκοσι ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως στὸν ἀποστολικὸ θρόνον τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ — ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεώς του. Εἴκοσι συναπτὰ ἔτη ὁ πολὺς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας κατευθύνει τὴν νοητὴν ναῦν — ὡς δεξιὸς οἰακοστρόφος — εἰς λιμένας εὐδίας.

Οἱ ἐκδηλώσεις ἄρχισαν στίς 12.1.94 μὲ πανηγυρικὴ Συνεδρία τῆς Ἱ. Συνόδου. Μετὰ ἀπ' αὐτήν, ὁ Μακαριώτατος Προκαθήμενος δεξιώθηκε τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς λοιποὺς ἐπισήμους καὶ τοὺς ἐργαζομένους στοὺς ἐκκλησιαστικοὺς οργανισμοὺς, στὴ μεγάλη αἴθουσα τελετῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου. Προηγουμένως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Ἀρχιμ. Πέτρος Δακτυλίδης καὶ ὁ Διευθυντὴς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας» κ. Ἰ. Μ. Χατζηφώτης προσέφεραν ἐγκόλπια εἰς τὸν σεπτὸ πρωθιεράρχη, ἐκφράζοντες τὴν υἱικὴ ἀγάπη καὶ τὸ σεβασμὸ — στὸ πρόσωπό του — τῶν συνεργατῶν τους. Ἡ χορωδία τοῦ πρωτοψάλτου κ. Παυλάκη πλαισίωσε τὴν σεμνὴ τελετὴ. Ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησε συγκινημένος στίς ἐκδηλώσεις τιμῆς.

Τὸ ἀπόγευμα στίς 6, δόθηκε συναυλία βυζαντινῆς μουσικῆς στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Βυζαντικὴ Χορωδία, μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Λυκοῦργο Ἀγγελόπουλο.

Τὶς ἐπόμενες ἡμέρες παρετέθησαν δύο ἐπίσημα γεύματα, στὰ πλαίσια τῶν ἐορτῶν ἀπὸ τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν καὶ τὴν Ἱ. Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου - Πεντέλης.

Μιὰ «νέα» ἐνθρόνιση!

Μὲ μεγαλοπρέπεια τελέσθηκε τὴν Κυριακὴ 16 Ἰανουαρίου στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν, συνοδικὴ Θεία Λειτουργία, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 20 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως στὸν ἀποστολικὸ θρόνον τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφεῖμ. Ὁ σεπτὸς πρωθιεράρχης χοροστάτησε στὴν Θεία Λειτουργία,

ἐνῶ συνελειτούργησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ἰωαννίνων κ. Θεόκλητος, Τρίκης κ. Ἀλέξιος — ὁ ὁποῖος καὶ κήρυξε τὸν θεῖο λόγο — Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, Ζακύνθου κ. Παντελεήμων καὶ Γουμενίσσης κ. Δημήτριος. Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι: ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρων Ἐφέσου κ. Χρυσόστομος ἐκπροσωπῶν τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, 17 Μητροπολίτες, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Νύσσης κ. Ἐλευθέριος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱεράς Συνόδου ἀρχιμανδριτῆς Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης ἐπικεφαλῆς κληρικῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας. Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, τὸν Μακαριώτατο προσεφώνησε ἐκπροσωπῶν τὴν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρων Ἐφέσου κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος καὶ ἀνέγνωσε ἐπιστολὴ τοῦ προκαθημένου τῆς Ὁρθοδοξίας Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Βαρθολομαίου, εἰς τὴν ὁποία ἐκφράζονται οἱ ἐγκαρδιότατες ἀδελφικὲς προσρήσεις τοῦ πρὸς τὸν πολὺ Ἀρχιεπίσκοπο καὶ οἱ δλόθυμες εὐχὲς τοῦ πρὸς τὸν Κύριο, ὥστε νὰ τὸν στηρίξει ἔτη πολλὰ. Ὁ σεπτὸς πρωθιεράρχης ἀπήντησε συγκεκριμένως, ἐκφράζοντας τὴν ἀδελφικὴ εὐγνωμοσύνη τοῦ πρὸς τὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη καθὼς — γι' ἄλλη μία φορὰ — τὰ αἰσθήματα τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτόν.

Ἐπὶ πλέον, ὁ Μακαριώτατος εὐχαρίστησε ἐγκαρδίως τοὺς παρισταμένους Ἀρχιερεῖς, τὸν Κλῆρο καὶ τὸν λαὸ, γιὰ τὴν ἀγάπη τους στὸ πρόσωπό του. Οἱ αὐθόρμητες ἐκδηλώσεις τιμῆς Κλήρου καὶ λαοῦ, ἔδιναν τὴν αἴσθησι καὶ τὴν ἀτιμόσφαιρα μιᾶς νέας ἐνθρονίσεως τοῦ σεπτοῦ πρωθιεράρχου! Ἀκολούθως, δέχθηκε τὶς εὐχὲς Κλήρου καὶ λαοῦ στὸ Μέγαρο τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Κυκλοφορεῖ δῆχρωμο τὸ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

σὲ 12η ἐκδόση, μὲ νέα στοιχειοθεσία, μεγαλύτερα καὶ πολὺ εὐανάγνωστα γράμματα καὶ χρυσόδετο.

Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τί πρέπει να γνωρίζετε για τα συνταξιοδοτικά σας θέματα

Τού κ. Ευάγγελου Π. Λέκκου

Έπειδή πολλοί εύλαβέστατοι Έφημέριοι έρωτούν για τή διαδικασία και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για τόν κανονισμό τής συντάξεώς τους, παραθέτουμε στη συνέχεια α) υποδείγματα αιτήσεων, β) κατάλογο δικαιολογητικών που απαιτούνται και γ) παρατηρήσεις - διευκρινίσεις. (Τά στοιχεία αυτά μάς παρεχώρησε με πολύ εύγένεια και προθυμία ό κ. Βασ. Τσέτσος, πρώην υπάλληλος του TAKE και νύν Τμηματάρχης στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους - Δ/ση 43. Τόν εύχαριστούμε θερμά).

Α' Υπόδειγμα αιτήσεως για τόν κανονισμό συντάξεως σε έφημερίους που άποχωρούν τής ένεργού ύπηρεσίας

ΑΙΤΗΣΗ

Έπώνυμο:
Όνομα:
όν. πατρ. ή συζ.
Όδος: Αρ.....
Πόλη ή χωριό:
Ταχ. Κώδ.:
Τηλέφωνο:
Στοιχεία Άστυνομικής Ταυτότητας:

Πρός

Τό Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
Δ/ση 43η Κανονισμού Συντάξεων
Υπαλλήλων ΝΠΔΔ και Ειδ. Κατηγοριών
Κάνιγος 29
Τ.Θ. 1116 - 101 10 ΑΘΗΝΑ

(Διά τής Έρεās Μητροπόλεως

.....)

Θέμα: Άπονομή συντάξεως.

Έν 199..

Υποβάλλω τά απαιτούμενα δικαιολογητικά και παρακαλώ όπως φροντίσετε για τόν κανονισμό τής συντάξεώς μου.

Συνημμένα:

... Αιτ.....

Β' Δικαιολογητικά που απαιτούνται

1. Αίτηση
2. Πιστοποιητικό τής άρμοδίας Έρεās Μητροπόλεως από τό όποίο να προκύπτουν όλες οι ύπηρεσιακές μεταβολές του έφημερίου, δηλαδή χειροτονία σε διάκονο και ιερέα, διορισμός, ένταξη, κατάταξη, μετάταξη, προαγωγή, άπόλυση, παραίτηση, πειθαρχικές ποινές, χορήγηση έπιδομάτων με άναγραφή τής σχετικής άποφάσεως του άρμοδίου όργάνου με τήν όποία έγινε κάθε μεταβολή (δημοσίευση ΦΕΚ), κοινοποίηση, άριθμός και ήμερομηνία του έγγράφου άνακοινώσεως. Να βεβαιώνεται δε τό συνεχές ή όχι τής ύπηρεσίας που παρασχέθηκε.
3. Πιστοποιητικό Δήμου ή Κοινότητας για τό έτος γεννήσεως ή έπίσημο αντίγραφο από τόν ύπηρεσιακό φάκελλο του έφημερίου.
4. Άπολυτήριο γράμμα του Μητροπολίτου σε πρωτότυπο ή αντίγραφο.
5. Γνωμάτευση τής Δευτεροβάθμιας Υγειονομικής Έπιτροπής του Δημοσίου, σε πρωτότυπο ή αντίγραφο, από τήν όποία να προκύπτει ότι ό ιερέας κρίθηκε άνίκανος για τήν εκτέλεση τών έφημεριακών του καθηκόντων, λόγω νόσου πνευματικής ή σωματικής. (Η γνωμάτευση άπαιτείται, έφόσον ό έφημέριος άπολύθηκε για λόγους υγείας).
6. Βεβαίωση του εκκαθαριστου τών άποδοχών από τήν όποία να προκύπτουν άναλυτικά οι άποδοχές που έπαιρνε κατά τήν έξοδό του από τήν Ύπηρεσία, ή ήμερομηνία μέχρι τήν όποία μισθοδοτήθηκε με άποδοχές ένεργείας, καθώς και ή άκριβής ήμερομηνία έναρξης και λήξης τών τριμήνων άποδοχών.
7. Υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/86 από τήν όποία να προκύπτει άν ό χρόνος τής ύπηρεσίας του χρησίμευσε για να πάρει σύνταξη από άλλο φορέα, άν για τόν ίδιο χρόνο πήρε άποζημίωση, άν κατέχει όποιαδήποτε θέση και άν παίρνει ή πήρε άλλη σύνταξη και σε καταφατική περίπτωση τή θέση που κατέχει και τό φορέα που συνταξιοδοτείται ή συνταξιοδοτήθηκε στο παρελθόν.

Σε περίπτωση που ό έφημέριος διατέλεσε στην ασφάλιση κάποιου Όργανισμού Κοινωνικής Άσφάλισης (έκτός TAKE) και έπιθυμεί να προσμετρηθεί ό χρόνος αυτός στη συντάξιμη ύπηρεσία του, σύμφωνα με τίς διατάξεις τής διαδοχικής ασφάλισης, πρέπει να τό δηλώσει στην παραπάνω υπεύθυνη

δήλωση, υποβάλλοντας παράλληλα και βεβαίωση του Όργανισμού στην οποία να φαίνεται ο χρόνος ασφάλισής του σ' αυτόν.

8. Πιστοποιητικό της αρμόδιας Δημοτικής ή Κοινοτικής Αρχής εκδιδόμενο βάσει επίσημων στοιχείων ή τουλάχιστον βάσει ένορκης βεβαίωσης ενώπιον Ειρηνοδίκη και όχι Συμβολαιογράφου (ΒΔ 805/1969 ΦΕΚ 260Α), από το οποίο να φαίνονται τα πρόσωπα της οικογένειας του Ίερέα, το έτος γεννήσεως αυτών, ή προσωπική τους κατάσταση (τέκνα έγγαμα ή άγαμα).
9. Έπικυρωμένο φωτοαντίγραφο τίτλου σπουδών.

Για τη χορήγηση του επίδοματος συζύγου αίτούνται:

Υπεύθυνη δήλωση από την οποία να προκύπτουν:

- α) αν είναι έγγαμος,
- β) αν λαμβάνει επίδομα συζύγου από άλλη πηγή, και
- γ) αν ο ή η σύζυγος λαμβάνει επίδομα συζύγου ως υπάλληλος ή συνταξιούχος του Δημοσίου, ΝΠΔΔ, Όργανισμού Τοπ. Αυτόδιοικήσεως, ή ΝΠΙΔ, έποπτευομένου ή έπιχορηγομένου από το Δημόσιο.

Για τη χορήγηση επίδοματος τέκνων άπαιτούνται:

1. Πιστοποιητικό της αρμόδιας Δημοτικής ή Κοινοτικής Αρχής, που να έχει έκδοθει βάσει επίσημων στοιχείων ή βάσει ένόρκου βεβαίωσης ενώπιον Ειρηνοδίκου (ΒΔ 805/69) και να αναγράφονται τα έν ζωή τέκνα του αίτούντος, ή χρονολογία γεννήσεως αυτών, ως και ή προσωπική κατάστασή τους (έγγαμα ή άγαμα), ή αντί τούτου ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως των τέκνων.
2. Υπεύθυνη δήλωση του αίτούντος απ' την οποία να προκύπτει αν ο ή η σύζυγος λαμβάνει επίδομα τέκνων από άλλη πηγή, ως και αν ο ίδιος λαμβάνει επίδομα τέκνων από άλλη πηγή και (σε περίπτωση που θα υποβληθούν ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως) αν τα τέκνα είναι άγαμα.
3. Όταν τα τέκνα είναι μεγαλύτερα των δεκαοκτώ έτών και σωματικώς ή πνευματικώς άνίκανα για την άσκηση όποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος, άπαιτείται γνωμάτευση της Άνωτάτης Στρατού Υγειονομικής Έπιτροπής (ΑΣΥΕ). Σε περίπτωση που ή άνικανότητα είχε διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια της ένεργου ύπηρεσίας του υπαλλήλου και είχε χορηγηθεί σ' αυτόν επίδομα τέκνων, δέν άπαιτείται νέα γνωμάτευση, αλλά βεβαίωση της Υπηρεσίας Διοικητικού του υπαλλήλου ότι έχορηγείτο το άνωτέρω επίδομα.
4. Προκειμένου περι τέκνων που φοιτούν σε άνώτατες ή άνώτερες Σχολές, βεβαίωση της Σχολής για την πρώτη έγγραφη των σ' αυτήν καθώς και για τον προβλεπόμενο από τον Όργανισμό της Σχολής χρόνο φοιτήσεως προς άποπεράτωση των σπουδών. Για τους φοιτητές Σχολών έξωτερικού ή βεβαίωση να είναι μεταφρασμένη και έπικυρωμένη από την αρμόδια Προξενική Αρχή ή το Υπουργείο Έξωτερικών.

Δώρα Έορτών - Επίδομα Άδειας

Βεβαίωση της Υπηρεσίας, από την οποία άποχώρησε, που να πιστοποιεί αν θα του χορηγηθούν από τον έκκαθαριστή των άποδοχών ένεργείας δώρα έορτών ή επίδομα άδειας.

Γ' Παρατηρήσεις

1. Σε περίπτωση που εκτός από τη σύζυγο και τα τέκνα υπάρχουν και άλλα προστατευόμενα μέλη τα όποια συνοικούν και βαρύνουν τους άνωτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις περι φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, να δηλωθεί τούτο σε υπεύθυνη δήλωση.
2. Δύο ή περισσότερες υπεύθυνες δηλώσεις έπιτρέπεται να αντικατασταθούν από μία.

Χρόνος όριστικής άπαντήσεως

Το άργότερο σε τρεις (3) μήνες έφόσον τα δικαιολογητικά είναι πλήρη (ΔΙΣΚΠΟ Φ17/14-26420/91 κοινή άπόφαση των Υπουργών Προεδρίας Κυβερνήσεως και Οικονομικών, ΦΕΚ 699 Β/29.8.91).

Ένδικα μέσα

Ένσταση ενώπιον της Έπιτροπής έλέγχου Πράξεων Κανονισμού Συντάξεων, που στεγάζεται στο ίδιο κτίριο με τις Δ/σεις Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Κάνιγγος 29-Άθήνα) ή Έφεση ενώπιον του ΙΙ Τμήματος του Έλεγκτικού Συνεδρίου, έντος έτους από της κοινοποιήσεως της πράξεως (άρθρο 66 Π. Δ/τος 1041/79).

Στο έπόμενο τεύχος: Δικαιολογητικά για τον κανονισμό συντάξεων στην οικογένεια άποβίωσαντος έν ένεργεία Έφημερίου, ή άποβίωσαντος συνταξιούχου έφημερίου.

Η 43η Διεύθυνση Κανονισμού Συντάξεων υπαλλήλων ΝΠΔΔ και ειδικών Κατηγοριών είναι αρμόδια και για τις συντάξεις των Έφημερίων. Στεγάζεται στην όδο Κάνιγγος 29, Τ.Θ. 1116, 101 10 Άθήνα και άπαντά στα τηλέφωνα: Δ/ντής 3625 753, Τμηματάρχης 3637 764, Γραφείο συντάξεων Έφημερίων 3329 273, 3329 276.